BOLŞEVİK PARTİ İNŞASI İÇİN - JÎ BO SAZBÛNA PARTİYA BOLŞEWÎK

BOLŞEVİK PARTİZAN

Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz! • Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz!
Karkerên hemû welatan yekbin! • Karkerên hemû welatan u gelên bindest yekbin!

• Sayı / Hejmar: 169 • Aralık / Kanûn 2014 • Fiyatı / Biha: 2 YTL

Şimdi yüzleşmek zamanı

STEFAN ENGEL
MORGENRÖTE DER INTERNATIONALEN SOZIALISTISCHEN REVOLUTION

ŞAFAK ÜZERİNE KENAR NOTLARI...

İÇİNDEKİLER

3
24 NİSAN 1915 - 24 NİSAN 2015
SOYKIRIMIN YÜZÜNCÜ YILI

ERMENİ HALKI İÇİN ISTIRAP VE ACI DOLU YÜZ YIL...
TÜRK DEVLETİNİN İNKÂR VE YALAN DOLU YÜZ YILI...

7
STEFAN ENGEL'İN
"ULUSLARARASI SOSYALİST DEVRİMİN ŞAFAĞI
ULUSLARARASI SOSYALİST DEVRİMİN STRATEJİ VE TAKTİĞİ"
ADLI, MART 2011'DE NEUER WEG YAYINEVİ
TARAFINDAN YAYINLANAN KİTABI HAKKINDA
ELEŞTİREL KENAR NOTLARI:
YENİ TEORİ VE YENİ STRATEJİ ADI ALTINDA
SUNULAN ESKİ HİKÂYELER

BOLŞEVİK PARTİZAN

V.i.S.d.P. & Yazışma Adresi:
K. İnan • 12 Rue de Rome, Boite Postale No: 287, 67000 France
İnternet Adresi: www.bolsevikparti.org
E-Mail Adresi: mail@bolsevikparti.org · Tel. & Fax: 0033 (0) 388 60 74 04
Fiyatı: 2 TL, £ 1.50, 2 EURO

24 Nisan 1915- 24 Nisan 2015
SOYKIRIMIN YÜZÜNCÜ YILI

ERMENİ HALKI İÇİN ISTIRAP VE ACI DOLU YÜZ YIL…
TÜRK DEVLETİNİN İNKÂR VE YALAN DOLU YÜZ YILI…

Bundan yüz yıl önce, 24 Nisan 1915 gecesi, İstanbul'da yüzlerce Ermeni aydını tutuklandı. Osmanlı devletinin tutukladığı bu aydınlar sürgün edildiler. Ve hemen hepsi süreç içinde katledildiler. Osmanlı-Türk basınında bu tutuklamalar "Yılanın başı ezildi" başlıkları ile kutlandı. Osmanlı devletinin son on yıllarında Müslüman olmayan nüfusa, en başta da Ermenilere karşı bir çok katliamlar yürütülmüştü. Fakat 24 Nisan 1915 tutuklamaları ile başlayan yeni süreç başka bir nitelik taşıyordu. 24 Nisan 1915 sonucunda bir buçuk Milyon Ermeni'nin kıyama uğratıldığı SOYKIRIM'ın işaret fişeği oldu.

Şimdi söz konusu olan ,İslamcı/Türk İttihat ve Terakki hükümeti devlet tarafından planlanan, devlet kurumları ve ordu tarafından uygulanan "etnik temizlik" siyasetiydi. İstanbul'da Ermeni aydınlarının tutuklanıp sürgüne gönderilmesini, başta batı Ermenistan olmak üzere tüm Anadolu'da, Ermenilere yönelik kanlı bir sürek avı izledi.

Başta Türkler ve Kürtler olmak üzere Müslüman halklar arasında Hıristiyan halklara, en başta da Ermenilere karşı dinci ve şovenist nefret duyguları körüklendi. Bizzat devlet kurumları Türk ve Kürt halkını ermeni komşuları üzerine saldırttı, onların Ermenilerin evine-barkına-mülküne el koymasını teşvik etti.

Osmanlı ordusundaki Ermeniler silahsızlandırıldı. Onlar eli silah tutan tüm Ermeni erkekleri gibi insanca olmayan şartlarda "yol işlerinde" vb. köle gibi çalıştırıldılar. Aslında bu eli silah tutan Ermeni erkeklerinin toplu kıyımı idi. Bu "çalışma"yı ölmeden atlatan Ermeni erkekleri ya doğrudan Osmanlı ordusu tarafından ya da yerel silahlı çeteler tarafından hunharca katledildi.

Ermeni kadınları, çocukları ve artık savaşamayacak durumda olan yaşlılar, o dönemin İçişleri Bakanı Talat Paşa'nın bir telgrafında yazdığı gibi "HİÇ" e göçtürüldüler. Onbinlerce Ermeni kadın ve küçücük kız çocukları, resmi Türk belgelerinde "tehcir" diye adlandırılan bu ölüm yolculuklarında askerlerin, yerel çetecilerin tecavüzünü uğradı, işkence gördüler, katledildiler. Sayısız Ermeni hedefi Suriye'nin çöllük bölgesi olan bu "hiç'e göç" sırasında açlıktan, susuzluktan, hastalıktan kırıldı.

Kimi Ermenilerin Musa Dağı'nda bir örneği yaşanan yiğitçe direnişleri de Osmanlı devletinin katliam makinesini durduramadı. Kimi Türk ve Kürt emekçisi Ermeni komşularına her türlü tehlikeyi göze alıp yardım ettiler. Fakat bunların sayısı çok azdı. Büyük çoğunluk "Ermeni gâvur"unu yok etme siyasetinin uygula-

yıcılığını yaptı. Türk ve Kürt emekçileri de bu yüzden Ermeni soykırımının tarihi sorumluluğunu taşıyor. Türk ve Kürt emekçiler de soykırım sorununda bu tarihi sorumlulukla yüzleşme görevine sahiptir.

Anadolu'nun en kadim yerleşik halklarından biri bu soykırımla Anadolu'dan sürüldü ve yollarda ve Suriye çöllerinde yok edildi. Ermeni halkının kültür eserleri, ermeni mimarisi, el- ve zanaat işleri, müziği yok edilmeye, tarihten silinmeye çalışıldı.

Batı Ermenistan başta olmak üzere Osmanlı devleti sınırları içindeki bu bilinçli, planlı kıyamı, soykırımı ölmeden atlatan bir kaç on bin Ermeni kaldı geriye. Bunların önemli bölümü de Ermeni kimliklerini gizlemek zorunda kaldılar. Soykırımdan geri kalanlar arasında bir de Soykırım sırasında öksüz ve yetim kalan Türk ve Kürt aileler tarafından evlat edinilen kimi Ermeni çocukları da vardı. Bunlar da evlat edinildikleri aileler içinde asimile edildiler.

Resmi Osmanlı –ve sonraki TC– tarihinde Ermenilere yönelik soykırım "tehcir" olarak adlandırıldı. Bunun "savaş içinde alınan zorunlu bir tedbir" olduğu söylenerek gerekçelendirilmeye çalışıldı. Osmanlı devleti Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya ve Avusturya/Macaristan yanında emperyalist paylaşım savaşına katıldı. Ermenilere yönelik soykırımda dönemin bütün emperyalist büyük güçleri Fransa, İngiltere, İtalya, Rusya'nın şu veya bu biçimde sorumluluğu ve payı vardır. Fakat emperyalist büyük güçler içinde sorumluluk ve suç ortaklığı konusunda Almanya'nın özel bir yeri vardır. Alman imparatorluğunun kimi generalleri o dönemde savaş müttefiki Osmanlı devletinin ordusunda kurmay heyetinde yer alıyordu. Onlar bu soykırımın her safhasında neler olduğunu doğrudan biliyordu ve onlar bu soykırımın planlanmasında ve uygulanmasında yönetici kademelerde doğrudan yer aldılar, soykırımı desteklediler.

Bütün emperyalist büyük güçler şu veya bu biçimde ve ölçüde Ermenilere yönelik soykırımda pay sahibi olduklarından Birinci Dünya savaşının bitiminden kısa bir süre sonra bu soykırım "unutmaya" terk edildi. Savaşın galipleri Fransız ve İngiliz emperyalistlerinin zorlaması ile İstanbul'un işgali döneminde kurulan Osmanlı Özel Mahkemelerinde yalnızca birkaç Osmanlı subayı ve yerel yöneticisi "savaş suçu" nedeniyle mahkûm edildi. Bu mahkemelerde soykırımın lafı bile edilmedi. Soykırımın birinci derecede siyasi ve askeri sorumlularından hiç biri yargılanmadı, mahkum edilmedi.

1939'da Nazi İmparatorluğu Avrupa'da Yahudilere yönelen soykırım ve doğu Avrupa halklarına yönelik yok etme savaşlarına hazırlanırken Hitler Ermeni soykırımının "unutulmasına" atıfta bulunuyor ve "Yalnızca bu şekilde ihtiyacımız olan yaşam alanını kazanacağız. Bugün artık kim Ermenilerin yok edilmesinden bahsediyor", diyordu.

Birinci Dünya savaşı ertesinde çöken Osmanlı Devletinin yıkıntıları üzerinde inşa edilen yeni Türkiye Cumhuriyeti için "Ermeni Sorunu" diye bir sorun yoktu. Türk hakim sınıflarının siyaseti, Ermeniler üzerindeki soykırımın inkârına ve Kürt ulusunun ve başta Hıristiyanlar olmak üzere dini ve ulusal azınlıkların, soykırımdan kurtulan az sayıdaki Ermenilerin, Pontus Rumlarının, Arapların, Romanların,

Asurilerin vb. ulusal ve dini haklarının reddine, Müslüman Türk olmayanların üzerinde ulusal ve dinsel baskılara dayanıyordu.

1970 ve 1980'li yıllarda diasporadaki Ermenilerin ASALA gibi silahlı örgütlerinin yabancı ülkelerdeki T.C. temsilciliklerine ve Türk diplomatlarına yönelik eylemleri Ermenilere yönelik soykırımın üzerine suskunluğu bozdu, Türk hükümetlerini tavır takınmaya zorladı.

O zamana kadar Türk tarih yazımı kısaca "Birinci Dünya savaşının o kaos ortamında doğu Anadolu'da Ermeni ayaklanmaları oldu; Ermeni çeteciler Müslüman Türk köylerini bastılar ve Türk köylülerini katlettiler; Ermeni Komitacılar Rusya ile birlikte Osmanlı devletinin doğu cephesinde tehlike yarattılar; Doğu cephesindeki durumu düzeltmek ve sivil halkı korumak için Ermeni nüfusun tehcir edilmesi kararı alındı. Bu tehcir sırasında o dönem çok zor olan savaş koşullarında bazı istenmeyen olaylar da oldu. Fakat Ermenilere karşı soykırım uygulandığı iddiası yalandan başka bir şey değildir." biçiminde idi.

2000'li yıllara gelindiğinde bu açıklamanın kimseyi ikna etmediğini gören Türk burjuvazisi AKP hükümeti aracılığıyla yeni bir konum formüle etti: "İki halkın tarihinde kimi istenmeyen şeyler yaşanmıştır. Tarihte olan bu olayların değerlendirilmesi tarihçilere bırakılmalıdır."

2013 yılında dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ilk kez, Türk hükümeti adına "İstenmeyen olaylarda ölen Ermeni kardeşlerimiz için de duyduğu üzüntü"yü seslendirdi. Bu küçücük olumlu adım, örneğin anda AKP hükümetinin yönettiği eğitim siyasetindeki uygulamalarla karşılaştırıldığında boş laf olarak görünmektedir.

2014/2015 ders yılının okul kitaplarında Ermenilere yönelik soykırım konusu şimdiye kadarki tarih çarpıtmacısı, inkârcı, yalancı çizgi sürdürülmektedir. İlk ve orta öğrenim öğrencileri ders kitaplarından "Ermeni"nin "hain" ve "düşman" ile aynı anlama geldiğini öğrenmektedir. Dedelerinin soykırım sonucu tanıma imkânı bile elde edememiş bir Ermeni çocuğu bu tarih çarpıtmalarını okuduğunda ne hissedecektir? Hangi hakaretlere maruz kalacak, hangi düşmanlıkları yaşayacaktır? Ve bütün bunlar soykırımın 100. yıldönümünde olacaktır.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki Ermeni Cemaati/milliyeti bugün de hâlâ ırkçılığın, Türk şovenizminin ayrımcılığının hedefinde bulunmaktadır. Ermeni kimliğinin tanınması ve Türk /Kürt/Ermeni halkları arasında kardeşlik bağlarının kurulması için çalışan Ermeni gazeteci Hrant Dink, 2007 de bu ırkçılığın kurbanı oldu. 21. yüzyılda da Ermeni halkının haklarının savunulması öldürücü bir suç.

Türk ve Kürt işçiler, emekçiler; demokratlar, devrimciler…

Gün Ermenilere karşı işlenmiş tarihi suçun kayıtsız koşulsuz kabulü, sorumluluğumuzun üzerlenilmesi günüdür.

Gün özeleştiri, özür dileme, Ermeni halkının taleplerini sahiplenme günüdür.

Gün özgür, demokrat bir toplum için ortak mücadelede Türk şovenizmine karşı açık tavır takınma günüdür!

Osmanlı devletinin mirasçısı T.C. devletinden taleplerimiz şunlardır:

SOYKIRIM BÜTÜN SONUÇLARIYLA DERHAL KAYITSIZ KOŞULSUZ TANINMALIDIR !

— Kuzey Kürdistan-Türkiye'deki Ermeni cemaati için tam hak eşitliği; Ermeni cemaatinin tanınması ve desteklenmesi.

— Anti-Ermeni ırkçılık ve şovenizmin her biçimine karşı mücadele ve bunların yasaklanması.

— Ermeni soykırımı sırasında sürülen, öldürülen, ülkelerini terk etmek zorunda bırakılan tüm Ermenilerin bugünkü haleflerinin ülkelerine geri dönme hakkı!

— Haydutça el konulmuş Ermeni mülklerinin geri verilmesi veya tazmin edilmesi.

— Devletin mülküne geçirilmiş tüm Ermeni mülkünün tazmin edilmesi.

— Batı Ermenistan'ın ayrılma hakkı.

— Türk devlet okullarında Türk egemenlerinin Soykırımcı Politikası hakkında doğru bilgilerin öğretilmesi.

— Doğrudan mirasçısı olmayan Ermeni mülklerinin tazminatının Ermenistan Cumhuriyetine ödenmesi.

— Ermenistan/Türkiye sınırının bekletmeksizin açılması; Ermenistan Cumhuriyeti ile dostça komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi!

Yalnızca bu taleplerin kayıtsız koşulsuz savunulması yoluyla Türkiye'deki, Diasporadaki, Ermenistan'daki Ermeni halkı ile halkların kardeşliği sağlanabilir.

Soykırımın birinci derecede sorumluları içinde yer alan Alman devletinden taleplerimiz şunlardır:

— 2005 yılında Alman Parlamentosunda Soykırımın 90. yıldönümü nedeniyle alınan kararda bilinçli olarak Soykırım kavramı kullanılmamıştır. Böylece Alman devleti Alman imparatorluğunun bu soykırımdaki sorumluluğundan, suç ortaklığından kendini sıyırmaya çalışmaktadır. Alman devleti bu şekilde olası tazminat ve diğer taleplerden kurtulmaya çalışmaktadır.

Biz Almanyalı Komünistler olarak, Federal Almanya Cumhuriyeti devletinin derhal ve ön koşulsuz olarak ve bütün sonuçları ile birlikte SOYKIRIMI tanımasını ve bundan doğacak bütün yükümlülükleri yerine getirmesini talep ediyoruz...

Ocak 2015

BOLŞEVİK PARTİZAN

TROTZ ALLEDEM!

Stefan Engel'in

"ULUSLARARASI SOSYALİST DEVRİMİN ŞAFAĞI
Uluslararası Sosyalist Devrimin Strateji ve Taktiği"
adlı, Mart 2011'de Neuer Weg Yayınevi tarafından yayınlanan kitabı hakkında

Eleştirel Kenar Notları

YENİ TEORİ VE YENİ STRATEJİ ADI ALTINDA SUNULAN ESKİ HİKÂYELER

Stefan Engel, "Yeni Dünya Düzeni Üzerine Tanrıların Alacakaranlığı" kitabından sonra şimdi "Şafak"ta emperyalizm üzerine "yeni teori"sini geliştirmeyi sürdürüyor. Şimdi "yeni dünya düzeni"nden çıkarılan sonuçlar temelinde ürettiği yeni stratejiyi "Uluslararası Sosyalist Devrim"i komünist dünya hareketi için davranış kılavuzu olarak tanıtıyor.

"Yeni Dünya Düzeni Üzerine Tanrıların Alacakaranlığı" kitabı hakkında Stefan Engel'in emperyalizmdeki yeni gelişmeler üzerine ana tezleri hakkındaki itirazlarımızı "Eleştirisel Kenar Notları"nda tartışmaya sunmuştuk. (1)

Okurların "Şafak"ın eleştirisinde "Tanrıların Alacakaranlığı" eleştirisini de göz önünde bulundurmalarını rica ediyoruz.

"Şafak"ın Ana Tezleri Temelden Yanlıştır:

1. Emperyalizmin yeni bir aşaması mı?

"Şafak" kitabı emperyalizmin gelişmesinde yeni bir aşama içinde bulunduğumuzu iddia ediyor:

"Kapitalizmin ekonomik temelindeki bu değişiklik üretiminin toplumsal niteliği ile mülk edinmenin kapitalist niteliği arasındaki temel çelişkiyi, ***emperyalizmin gelişmesinde yeni*** *bir* ***aşama****ya girdiği bir noktaya götürdü."* (Giriş, sf: 9)

Önce "Tanrıların Alacakaranlığı"nda ortaya konan bu temel tez emperyalist sistemdeki **nitel** bir **değişiklik**ten yola çıkıyor. Bu tezin **yanlış** olduğu görüşünde-

(1) Her şeye Rağmen!, "'«Yeni Dünya Düzeni» Üzerine Tanrıların Alacakaranlığı' kitabı hakkında Eleştirisel Kenar Notları", Komünizm İçin Konular Broşürü, sayı 8, Mart 2013, Almanca.

Bolşevik Partizan, "'«Yeni Dünya Düzeni» Üzerine Tanrıların Alacakaranlığı' Kitabı hakkında Eleştirel Kenar Notları", sayı 164, Mayıs 2013

Bolşevik Partizan, "Critical Marginal Notes to Stefan Engels Book 'Twilight of Gods – Götterdämmerung over the «New World Order»'", Important articles from BP, sayı 14, Nisan 2014

yiz. Yüz yılı epeyce aşkın bir süredir içinde yaşadığımız ve de günbegün yaşamakta olduğumuz emperyalist sistemdeki değişiklikler onun özüne dokunmayan, sistem içerisinde yaşanan nicel değişikliklerdir.

Emperyalist sistemin özünü belirleyen nedir? Kapitalizmi, yeni bir aşamaya "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması"na, yani emperyalizme yükselten nedir?

Lenin bununla ilgili olarak kendisinin *"Kapitalizmin En Yüksek Aşaması olarak Emperyalizm"* eserinde şöyle der:

"Emperyalizmin olanaklı en kısa tanımını yapmak gerekseydi, emperyalizmin kapitalizmin tekelci aşaması olduğunu söylerdik. Bu tanımlama temel öğeyi içirmiş olurdu; çünkü bir yandan mali sermaye, birkaç tekelci büyük bankada yoğunlaşmış ve tekelci sanayi gruplarının sermayeleriyle iç içe geçmiş banka sermayesidir; öte yandan, dünyanın paylaşılması da, herhangi bir kapitalist devletçe el konmamış bölgelere kolayca yayılan sömürge politikasından, tamamıyla paylaşılmış olan yeryüzüne tekelci bir şekilde egemen olma sömürge politikasına geçiştir.

Ne var ki en kısa tanımlar, en önemli olanı özetledikleri için kolay olsalar da, tanımlanacak görüngünün çok önemli bazı çizgileri buradan çıkarsanmaya başlandığında yetersiz kalır. Bu bakımdan – bütün tanımlamaların, gelişmesini tamamlamış bir görüngünün bütün bağlantılarını kapsayamayacağından ötürü genelde koşullara bağlı ve göreli bir önemi olduğunu unutmadan – emperyalizmin aşağıdaki beş temel özelliğini kapsayan bir tanımını yapmak zorundayız: 1. Üretimin ve sermayenin yoğunlaşması, ekonomik yaşamda tayin edici rol oynayan tekelleri yaratacak kadar yüksek bir seviyeye ulaşmıştır; 2. Banka sermayesi sanayi sermayesiyle iç içe geçmiş ve bu "mali sermaye" temelinde bir mali oligarşi oluşmuştur; 3. Meta ihracından farklı olarak sermaye ihracı özel bir önem kazanmıştır; 4. Dünyayı aralarında paylaşan uluslararası tekelci kapitalist birlikler oluşmuştur; 5. Kapitalist büyük güçler tarafından dünyanın teritoryal paylaşımı tamamlanmıştır. Emperyalizm, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin ortaya çıktığı, sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı, dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış olduğu ve dünyadaki bütün toprakların en büyük kapitalist ülkeler arasında paylaşılmasının tamamlanmış olduğu bir gelişme aşamasına ulaşmış kapitalizmdir." (Lenin, Eserleri, cilt 22, sf: 270/271, Alm., Türkçesi: Lenin, "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması olarak Emperyalizm" – "Emperyalizm", sf: 91-92, İnter Yayınları, Ekim 1995, İst.)

Yüz yıl önce emperyalizmin "başlıca özellikleri" nin açık seçik ortaya konmuş olduğu bu köklü analiz, tüm somut gelişmelere ve çok büyük nicel değişikliklere rağmen eskiden olduğu gibi bugün de hâlâ doğrudur.

Emperyalizm, onun özsel özellikleri **nitel olarak** değişmemiştir.

Tekeller ekonomik yaşamda eskiden olduğu gibi hâlâ belirleyici rol oynuyorlar.

Bugün her zamankinden daha fazla. Tekellerin gücü yüz yıl içinde muazzam arttı. Ama– dünya çapında şöyle dursun - bu yerkürenin hiçbir kapitalist-emperyalist ülkesinde hâlâ her şeyi kapsayıcı tek bir tekel oluşmadı! Bu anlamda bütün tekellerin üzerinde, hepsini kapsayan bir "süper tekel" veya bir "süper tekelcilik"

veya benzeri yoktur! Tek tek tekellerin daha güçlü hâle gelmesi, onu bir tekelin rakipsiz her şeyi belirlediği anlamında "süper tekel" yapmaz. Yeryüzünün ekonomik açıdan en ileri emperyalist ülkelerinde bile hala orta büyüklükte ve küçük işletmeler, kapitalistler ve sermaye önemli ekonomik bir özgül ağırlığa sahiptir. Çoğu halde bu küçük ve orta işletmeler sayısal olarak emekçilerin küçük olmayan bir bölümünü, bazı hallerde hatta çoğunluğunu istihdam etme durumundadır.

Geçmişte olduğu gibi olduğu bugün de, emperyalist dünyada, hem tek tek emperyalist ülkelerde, hem de dünya çapında şimdiye kadarkinden çok daha egemen olan **mali sermaye temeli üzerinde oluşan bir mali oligarşi** vardır. Mali oligarşinin gücü büyük ölçüde artmıştır. Fakat öz değişmemiştir. Mali oligarşi, mali sermaye, bunların sistem içinde belirleyici hâle gelmesi anlamında, daha emperyalizmin ortaya çıkışında "**tek başına hüküm sürüyordu."**

Geçmişte olduğu gibi bugün de **sermaye ihracı, meta ihracından farklı olarak** hâlâ **merkezi özel bir rol (**oynadı ve) oynuyor. Sermaye ihracı (ama meta ihracı da),bir bütün olarak dünya ticareti, tüm yerküreyi kendi oyun alanı haline getirmiştir. Lakin burada da özde bir değişiklik söz konusu değildir.

Eskiden olduğu gibi bugün de hâlâ **"dünyayı kendi aralarında paylaşan uluslararası tekelci kapitalist birlikleri"** (Lenin) vardır. Öze ait bir değişiklik burada da yoktur. Tekelleşmeyle birlikte yürüyen sermayenin enternasyonalleşmesi yeni bir şey değildir. Bu, kapitalist gelişmenin doğasında bulunur. Uluslararası tekelci kapitalist birlikleri daha emperyalizmin başlangıcında emperyalizmin esas özelliklerinden biri olarak ortaya çıktılar. Tekelci sermayenin enternasyonalleşmesinin ilerlemiş olması şimdi "emperyalizmin gelişmesinde yeni bir aşamaya girilmiş olması" demek değildir. Stefan Engel'in sözünü ettiği ***"500 en büyük uluslararası süper tekel"*** ("Şafak", sf: 9) (Orijinalde Stefan Engel "Übermonopol" kavramını kullanıyor. Bu "Tekeller Üzerinde Tekel" olarak da çevrilebilir. "Süper Tekel" sözcüğünün anlatılan içeriği Türkçede en iyi karşılayan kavram olduğunu düşünüyoruz.) in hiç biri üretimin veya hizmetlerin hiçbir dalında rakipsiz, tek tekel durumunda değildir. Stefan Engel'in süper tekel olarak adlandırdıkları da kendi aralarında rekabet ediyorlar. Yani onların "tekel" konumları mutlak değildir.

Emperyalizmi kapitalizmin en yüksek aşaması yapan beşinci temel özellik **dünyanın kapitalist büyük güçler arasında teritoryal paylaşımının bitmiş** olmasıdır. Bunda da, dünyanın bu paylaşımında her ne kadar onun uygulandığı eski biçimi sömürgecilik büyük oranda ortadan kalkmış olsa da, o zamandan beri özsel olarak bir şey değişmedi. Paylaşım 20. yüzyılın ortalarından itibaren esas olarak yeni sömürgeci biçimde ortaya çıkıyor; ama bu fenomen sistemin özünde bir şey değiştirmiyor. Dünyanın kapitalist büyük güçler arasında paylaşılması bugün de emperyalizmin temel bir karakteristiğidir ve "kapitalist büyük güçler"in güçler dengesindeki değişiklikler çerçevesinde savaşlar vasıtasıyla giderek yeniden düzenlenebilir ve düzenlenecektir.

Bu beş özellik kapitalizmi yeni bir aşamaya, emperyalizm aşamasına yükseltmiştir.

Bu sorunda bizim ile Stefan Engel arasındaki çelişki, emperyalizmde muazzam

gelişmeler ve değişiklikler olup olmadığı noktasında bir çelişki değildir. Önemli hiçbir gelişmenin, değişikliğin vb. olmadığını iddia etmek her türlü diyalektiğe karşıdır ve yaşama yabancıdır.

Örneğin emperyalist kapitalizmin, sosyalist veya halk-demokratik devrimleriyle zaman zaman geriletilmiş olmasına rağmen, kendini toparlamış, bugün bir bütün olarak güçlenmiş olduğu olgudur.

Örneğin hem sermayenin enternasyonalleşmesi ve hem de sermayenin kütlesinin muazzam ölçüde artmış olması olgudur.

Örneğin dünya ekonomisinde tekellerin egemen rolünün çok daha güçlü hâle gelmiş olması olgudur vs.

Bizim ve Stefan Engel'in birbirine bütünüyle zıt yanıtlar verdiğimiz soru şöyledir: Emperyalizmdeki bu güncel değişiklikler **"nicelikten niteliğe"** bir dönüşüme ve emperyalizmin **yeni bir aşamasına (yeni bir evresine)** girmesine götürüyor mu?

Biz bu soruya "Hayır" cevabını veriyoruz. Görüşümüze göre emperyalizm, *"Kapitalizmin çelişkilerini, ötesinde devrimin başladığı en yüksek seviyeye, en uç sınıra vardıran "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması"*dır. (Stalin, cilt 6, sf: 42, Alm., Türkçesi: Stalin, cilt 6, "Leninizmin Temelleri", sf: 10, İnter Yayınları) Emperyalizm proletaryanın sosyal devriminin arifesidir. Dün olduğu gibi bugün de hâlâ emperyalizm ve proleter dünya devrimi çağında yaşıyoruz.

Lenin, "kapitalizmin" belirli bir "çok yüksek gelişim aşamasında" neden bunu "emperyalizm" olarak ve "kapitalizmin" yeni bir *"özel aşaması"* olarak tanımlıyor? (Stefan Engel her nedense Lenin'in kullandığı "aşama" (Almanca: "Stadium") kavramı yerine, yeni bir evre (Almanca: Phase) kavramını kullanıyor.)

Lenin bunu şöyle gerekçelendiriyor:

"Emperyalizm, genel anlamda, kapitalizmin temel özelliklerinin gelişmesi ve doğrudan devamı olarak ortaya çıkmıştır. ***Fakat kapitalizm, kapitalist emperyalizm hâline ancak gelişmesinin belirli ve çok yüksek bir düzeyinde, onun temel özelliklerinden bazıları kendi karşıtlarına dönüşmeye başladığı ve bütün alanlarda, kapitalizmin daha yüksek bir toplumsal-ekonomik düzeye geçiş döneminin bazı öğeleri biçimlenip belirdiği zaman gelebilmiştir.*** *Bu süreç içinde ekonomik yönden esas olan, kapitalist serbest rekabetin yerine kapitalist tekellerin geçmesidir. Serbest rekabet, kapitalizmin ve genel olarak meta üretiminin temel özelliğidir; tekel, serbest rekabetin tam karşıtıdır; fakat bizzat serbest rekabet büyük üretimi yaratarak, küçük üretimi saf dışı bırakarak, büyük işletmenin yerine daha büyüğünü geçirerek, kısacası, üretimin ve sermayenin yoğunlaşmasını tekelleri doğuracak kadar arttırarak, gözlerimizin önünde tekel durumuna dönüşmeye başlamış ve karteller, sendikalar, tröstler ve sermayeleri iç içe geçmiş, milyarları çekip çeviren bir düzine banka oluşmuştur. Bu arada tekellerin içinden çıktıkları serbest rekabeti yok etmediklerini, onun üstünde ve yanında var olmaya devam ettiklerini, böylece de son derece keskin, şiddetli sürtüşmelere, çatışmalara yol açtıklarını görüyoruz. Tekel, kapitalizmden, daha yüksek bir düzene geçiştir."* (cilt 22, sf: 169-170, Alm., Türkçesi: "Emperyalizm", sf: 91, İnter Yayınları)

Eğer bugün Stefan Engel gibi biri "emperyalizmin gelişmesindeki yeni "bir " evre'den" yola çıkıyorsa, o zaman o emperyalizmin kimi temel özelliklerinin, onların tersine dönmeye başladığını olgularla kanıtlamak zorundadır. Stefan Engel bunu kanıtlamamıştır.

Emperyalizmin *"yeni bir evresi"* veya Lenin'in sözcükleriyle ***"emperyalizmin birkaç temel özelliğinin onların tersine"*** dönmeye başladığı, emperyalizmin *"yeni bir aşaması"*na götürecek nitel bir değişiklik ne olabilir?

Marksist teoride bununla ilgili olarak daha emperyalizmin oluşmasında hummalı tartışmalar vardı. Lenin buna dair *"Emperyalizm"* eserinde Kautsky'nin Ultra- veya Üst-emperyalizm (Almancası: Ultra – oder Überimperialismus) olasılığı üzerine analizi konusunu şöyle açıklıyor ve yorumluyor:

"'Salt ekonomik açıdan', diyor Kautsky, kapitalizmin yeni bir evre daha geçirmesi olanaksız değildir: kartellerin politikasının dış politikaya taşınması, ultra emperyalizm evresi', yani bugünkü emperyalist politikanın, ulusal mali sermayelerin birbiriyle mücadelesi yerine, uluslararası düzeyde birleşmiş mali sermaye tarafından dünyanın ortak sömürülmesini koyan yeni ultra-emperyalist politika tarafından geriletilmesi' olanağını 'düşünmek' gerekir." (sf: 275, Alm., Türkçesi: "Emperyalizm", sf: 97, İnter Yayınları)

Şimdi eğer gerçekten bütün dünyanın tüm emperyalizmleri birleşmiş olsalardı; eğer her şeyi kapsayıcı biricik bir dünya tekeli oluşmuş olsaydı; emperyalizmin ulusal devletler biçimindeki örgütlenmesi ortadan kalkmış olsaydı ve emperyalistler arasında artık savaşlar olmasaydı; o zaman doğal olarak emperyalizmin temel özelliklerinin kendilerinin tersine dönmeye başladıklarından veya dönüştüklerinden yola çıkabilirdik. O zaman niceliğin yeni bir niteliğe bir dönüştüğünden söz edebilir ve söz etmek zorunda olurduk. Ama ancak ve ancak bu şartlar yerine geldiğinde emperyalizmin yeni bir 'evresi'nden veya 'aşaması'ndan söz etmek doğru olur.

Ama bu bugün söz konusu değildir: Her şeyi kapsayan bir dünya tekeli mevcut değildir. Dünya hegemonyası uğruna emperyalistler arası savaş olasılığı ortadan kalkmamıştır vs. Tersini hiç kimse ciddi olarak öne süremez. Stefan Engel de bunu iddia etmiyor. O henüz, Kautsky'nin tersine, emperyalizm karşısında uzlaşmacı, reformist bir çizgi geliştirmiyor. Ama buna rağmen *"emperyalizmin gelişmesindeki yeni bir aşamayı"* keşfediyor. Bu teorik olarak yanlıştır. Bu teorik olarak "Ultra-emperyalizm Teorisi"ne kapıları sonuna kadar açıyor. Böylesi bir teori, bunun peşi tutarlı ve ciddi bir şekilde izlenirse, pratik siyasette kaçınılmaz olarak reformist, revizyonist bir politikaya götürür.

Tek bir emperyalist dünya tekelinin, tek bir emperyalist dünya devletinin, Ultra-veya bir Üst- emperyalizmin teorik olasılığı ne kadar büyüktür?

Bu soruna ilişkin olarak yine Lenin'e başvuralım:

"'Salt ekonomik açıdan' bir 'ultra-emperyalizm' mümkün müdür, yoksa bu ultra –saçma bir şey midir? Salt ekonomik açı sözünden 'salt' bir soyutlama anlaşılırsa, söylenebilecek her şey şu teze çıkar: Gelişme, tekellere, bir dünya tekeline, bir dünya tröstüne doğru gidiyor. Bu hiç kuşkusuz doğrudur, fakat 'gelişme'nin besin madde-

lerinin laboratuvarlarda üretilmesine doğru 'gittiği' sözü gibi hiçbir şey ifade etmez. Bu anlamda, bir 'ultra-tarım teorisi' ne kadar saçmaysa, ultra/emperyalizm 'teorisi' de o kadar saçmadır. Fakat mali sermaye çağının 'salt ekonomik' koşullarından, 20. yüzyılın başına rastlayan tarihsel-somut bir dönem olarak söz ediliyorsa, o zaman 'ultra-emperyalizm'e ilişkin ölü soyutlamalara (bunlar bir tek, aşırı gerici amaca, dikkati ***mevcut*** *çelişkilerin derinliğinden saptırmaya hizmet eder) verilecek en iyi yanıt, bunların karşısına bugünkü dünya ekonomisinin somut ekonomik gerçeğini çıkarmak olacaktır. Kautsky'nin ultra/emperyalizmine dair boş gevezelikleri, başka şeylerin yanı sıra, emperyalizm savunucularının değirmenine su taşıyan temelden yanlış bir fikri, mali sermaye egemenliğinin dünya ekonomisindeki eşitsizlikleri ve çelişkileri* ***azaltacağı*** *fikrini beslemektedir. Oysa gerçekte, mali sermaye bu eşitsizlikleri ve çelişkileri* ***güçlendirir****."* (sf: 276, Alm., Türkçesi: "Emperyalizm", sf: 97, İnter Yayınları)

Yaklaşık 100 yıl önce yapılan bu tahlile bugün daha sadece şu eklenmelidir: 21. Yüzyılın ikinci onlu yıllarındaki hâlâ sürmekte olan mali sermaye çağının salt "ekonomik koşulları"ndan somut olarak söz edildiğinde, "emperyalizmin gelişmesindeki yeni" bir "evre"yi öne sürmek salt boş gevezeliktir. Bugün dünyaya somut olarak damgasını vuran, dünya hegemonyası uğruna uluslararası tekellerin ve onların emperyalist devletlerinin mücadeleleridir. Ufukta ne enine ne de boyuna hiçbir ultra-aşırı… veya nasıl adlandırılırsa adlandırılsın "yeni" bir emperyalizm görünmüyor. Ultra bir emperyalizm gerçekleşmesi sıfıra yakın salt teorik bir olasılıktır. Neden? Basit iki nedenden ötürü:

"Kapitalist rejimde tekel, elbette dünya pazarında ***rekabeti tümüyle ya da uzun bir süre için ortadan kaldıramaz*** *(ultra-emperyalizm teorisinin saçmalığını kanıtlayan nedenlerden biri de budur."* (cilt 22, sf: 281, Alm., Türkçesi: "Emperyalizm", sf: 103, İnter Yayınları) *"Kapitalist düzen içinde nüfuz bölgelerinin, çıkarların, sömürgelerin vs. paylaşılması konusunda, paylaşıma katılanların* ***gücünden****, bunların genel ekonomik, mali, askeri vs. gücünden başka bir temel* ***düşünülemez****. Paylaşıma katılanların güçler dengesi ise eşitsiz bir biçimde değişmektedir, çünkü kapitalist düzende* ***tek tek girişimlerin, tröstlerin, sanayi dallarının ve ülkelerin eşit şekilde gelişmeleri olanaksızdır****."* (sf: 301 Alm., Türkçesi: "Emperyalizm", sf: 123, İnter Yayınları)

2. "Uluslararası Üretimin Yeni Örgütlenmesi" ne demek – "Uluslararası üretimin yeni örgütlenmesi"nde nitel olarak yeni olan nedir?

Stefan Engel'e göre "emperyalizmin yeni evresi"nin ekonomik temeli *"1990'lı yılların başından beri kapitalist dünya ekonomisinde kendisini kabul ettiren* ***uluslararası üretimin yeni örgütlenmesi****"*dir. ("Şafak", sf: 9)

Engel'e göre "uluslararası üretimin bu yeni örgütlenmesi"ni belirleyen *"uluslararası Üst-tekellerin (Almancada "Übermonopol", başka bir sözcükle süper tekellerin - BN) kapitalist dünya üretimi üzerindeki egemenliği"*dir. (S. Engel, "«Yeni Dünya

Düzeni»Üzerine Tanrıların Alacakaranlığı", sf: 29)

Uluslararası tekellerin dünya ekonomisi üzerinde egemenliği yeni bir şey değildir. Aslında bu tam da emperyalizmin bir özelliğidir. Emperyalizm tekelci kapitalizmdir, ekonomide tekellerin hâkimiyetidir. Ve tekeller, hem onların uluslararası alanda faaliyet göstermeleri anlamında, hem de "ulusal tekellere" her zaman "yabancı" sermayenin de ortak olduğu anlamında, daima "uluslararası" idiler.

Stefan Engel'e göre "kendisini 1990'lı yıllardan beri kabul ettiren" ve ona göre "yeni" olan şey, onun tarafından şöyle formüle ediliyor:

"Kapitalist üretim tarzı şimdi ***ağırlıklı olarak uluslararası karaktere*** *sahiptir ve yaklaşık olarak 500 en büyük uluslararası Üst-tekelden oluşan, en güçlü emperyalist ülkelerin gücüne dayanan ve tek başına egemen olan uluslararası mali sermayenin diktası altında bulunmaktadır."* ("Şafak", sf: 9)

Bu tez birçok bakımdan çok sorunludur:

Birincisi: Kapitalist üretim tarzı emperyalist aşamasında her zaman ağırlıklı olarak uluslararası bir niteliğe sahiptir. Emperyalizmde iç pazar emperyalist bir anlamda dünya pazarıdır. Emperyalizm bir ahtapot gibi tüm dünyaya yayılmakta; bağımlı ülkeleri sömürmekte ve bundan kendisine ekstra kârlar sağlamaktadır. Emperyalist güçler uluslararası alanda üretmekte, ticaret ve siyaset yapmaktadır. Mali sermaye hep en kârlı yatırım-ve spekülasyon olanaklarını aramak için tüm yerkürede sürekli dolanmaktadır. O bakımdan kapitalist üretim tarzının **"şimdi"** (Engel'in burada "şimdi"den kast ettiği her halde '1990'lı yılların başından beri'dir) ağırlıklı olarak uluslararası karaktere sahip olduğu tezi açıkça yanlıştır. Emperyalizm, kapitalizmin ağırlıklı olarak ulusal çapta hareket ettiği rekabetçi kapitalizm çağından farklı olarak, kapitalizmin tüm dünyayı kendisinin pazarı ve hammadde teslimatçıları haline getirdiği aşamasıdır. Bu enternasyonelleşme son yüz yıl içinde muazzam bir şekilde artmıştır. Bu bir olgudur. Ama bu hiçbir hâlde emperyalizmden farklı olarak ***"şimdi (!!!)*** *kapitalist üretim tarzının ağırlıklı olarak uluslararası karaktere"* sahip olduğu ve deyim yerindeyse 1990'lı yıllardan bu yana *"emperyalizmde yeni bir evre"* yaşadığımız anlamına gelmez.

Ayrıca "yeni" bir "evre" üzerine bu teori ilkesel olarak ne orijinal, ne de yenidir. Bu teori başka bir marka adı altında, "küreselleşme" tabelası altında burjuva sosyal ve ekonomi "bilim"inin bir ana akım-teorisidir. Bu teori, bugünkü ekonomik sistem ile 20. Yüzyılınki arasında bir uçurum bulunduğunu ve bu nedenle bugünün 'geçmiş çağ'ın emperyalizm-tahlilleri ile artık açıklanamayacağını öne sürmek için kullanılıyor.

"Yaklaşık olarak 500 en büyük uluslararası Üst-tekelden oluşan"" ve tek başına egemen olan uluslararası mali sermaye" de yeni bir şey değildir. Bu, sadece bu tekellerin sermayesinin ve etkinliğinin olağanüstü büyüklüğünü ifade etmektedir. Burada da kapitalizmin bütünüyle normal bir gelişmesidir söz konusu olan ve özsel hiçbir değişiklik yoktur.

İkincisi: Fakat uluslararası mali sermayeden, her uluslararası mali sermayenin kendisini büyütmek, çoğaltmak ve gücünü yaymak için her zaman bir merkezi, kendi kanatları altında bulunduğu esas bir devlet aygıtına sahip olduğu, ken-

disinin tüm enternasyonalliğinde aynı zamanda ulusal olduğu emperyalizmdeki mali sermayeden başka bir şey anlaşılıyorsa, o zaman bu da tamamen yanlış olurdu. Çünkü bu konuda tüm enternasyonalleşmeye karşın özsel olarak bir şey değişmedi. Örneğin: VW, Porsche, Daimler, RWE veya Deutsche Bank vs. daha hâlâ "Alman" tekelleridir. Bu devasa tekellerin içinde de başka ülkelerden sermaye de önemli oranda bulunsa bile, bu bunların "Alman" tekelleri olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Bu tekellere öncelikli olarak hizmet eden, onların ana devlet aygıtı Alman devletidir. Ellerinde bulundurdukları mali sermaye her ne kadar uluslararası olsa da, ama esas olarak hâlâ "Alman finans sermayesi"dir. Her ne kadar örneğin "Alman" ve diğer ülkelerden tekelci sermaye bu tekellerde pay sahibi olsa da GM, Wal Mart, US Stell, AIG vb. gibileri ABD-tekelleridir. Her ne kadar bu mali sermaye birçok başka devleti kendi çıkarları için kullansa da, Devlet olarak ABD, bu ABD mali sermayesinin esas aracıdır. Uluslararası Amerikan tekellerinin esas devlet aygıtı ABD'dir.

Komünist Enternasyonal'in Programı:

"*Emperyalist savaşlar, dünya ekonomisinin üretici güçlerinin emperyalist devletlerin sınırlarını aştığını ve ekonominin tüm dünyayı kucaklayan uluslararası örgütlenmesini gerektirdiğini gösteriyor. Emperyalizm bu çelişkiyi, kan ve ateşle tüm dünya ekonomisini örgütleyecek devlet kapitalist yekpare bir dünya tröstünün yolunu açarak çözmeye çalışıyor. Sosyal demokrat ideologlar bu kanlı ütopyayı yeni "örgütlü" kapitalizmin barışçı bir yöntemi olarak göklere çıkarıyorlar. Gerçekte ise bu ütopya öyle büyük, aşılmaz nesnel engellere çarpıyor ki, kapitalizm kendi çelişkilerinin ağırlığı altında kaçınılmaz olarak çökmek zorunda.*[(2)] *Emperyalist aşamada daha da şiddetlenen kapitalizmin eşit olmayan gelişme yasası, emperyalist güçlerin kalıcı ve sağlam uluslararası birliklerini olanaksız kılıyor. Sermayenin merkezileşmesinin uç noktasına - dünya tröstüne – giren yolu işaretleyen, dünya savaşlarına dönüşen emperyalist savaşlar beraberlerinde öyle yıkım getiriyor, işçi sınıfının ve sömürgelerdeki milyonlarca proleter ve köylünün omuzlarına öyle ağır yükler bindiriyorlar ki, kapitalizm proleter devrimin darbeleri altında kaçınılmaz olarak ve çok daha önce çökmek zorundadır."* (Program, 1928, Komünist Enternasyonal'in VI. Dünya Kongresi'nin Tutanağı, cilt 2, Ek: Tezler/Kararlar/Program/Tüzükler, sf: 53, Alm.,Türkçesi: "1928 Komünist Enternasyonal Programı", sf: 20-21, İnter Yayınları, Ekim 2001, İst.)

(2) O zamanki dönemde birçok komünist partilerinin savundukları KE'in programında savunulan "emperyalizmin kaçınılmaz olarak çökeceği" tezini bu mutlak biçimiyle yanlış buluyoruz. Emperyalizmin kaçınılmaz olarak çökeceği şeklinde böylesi otomatiklik yoktur. Rosa Lüksemburg ve Karl Liebknecht "Alternatif ya barbarlık içinde çöküş ya da sosyalizmdir" tezini doğru bir şekilde ortaya koydular. Çünkü insani toplumun her iki gelişme olasılığı vardır. Sosyalizmin zaferi, "kapitalizmin kaçınılmaz olarak çöküşü" emekçi kitlelerin dünya çapındaki bilinçli, örgütlü eylemi olmaksızın mümkün değildir. İnsani toplumun nihai olarak hangi gelişmeyi alacağı kararını komünist dünya hareketi ve kadın-erkek işçi sınıfının tarihi faaliyeti verecektir.

3. Ulus devletleri hâlâ burjuvazinin iktidar örgütünün esas biçimi midirler?

Yoksa ulus devletleri artık miadını doldurmuş mudur ve bunlar *"şimdi enternasyonalleşen üretici güçlerin ileriye doğru gelişmesinin önündeki esas engeller mi"*dir?

"Şafak"ın da dayandığı bir temel tez, Stefan Engel tarafından daha önce "Tanrıların Alacakaranlığı" yazısında şöyle formüle edilmişti: *"Uluslararası tekeller ulusal devletin rolü ve işlevinin altını oyuyorlar."* ("Tanrıların Alacakaranlığı", sf: 279)

Stefan Engel "Tanrıların Alacakaranlığı"nda şunları öne sürüyordu:

"Ulus devleti üretimin enternasyonalleşmesi vasıtasıyla sürekli olarak sorgulanıyor ve o özellikle uluslararası üretimin yeni örgütlenmesi vasıtasıyla ***enternasyonalleştirilmiş üretici güçlerin ileriye doğru geliştirilmesinin esas engeli*** *hâline gelmiştir."* ("Tanrıların Alacakaranlığı", sf: 282)

Bununla ilgili olarak şunlar söylenmelidir: **Ulus devleti** kapitalist (tekelci kapitalist, hatta hatırınız için enternasyonalleştirilmiş kapitalist) üretimin devletsel örgütlenmesinin **eskiden olduğu gibi hâlâ esas biçimidir**.

Bunun ötesinde, kapitalist üretim için, üretim tepeden tırnağa enternasyonalleşmiş olsa bile, ulus devleti çerçevesi, sermaye çıkarlarını dünya çapında gerçekleştirmek için gerekli bir araçtır. Günümüzde hâlâ **her çok uluslu holding** kendisinin sermaye çıkarlarını gerçekleştirmek için araç olarak kullandığı **bir "esas devlet"**e sahiptir. Holdingler sadece bir devleti değil; aynı zamanda mümkün olduğunca birçoğunu kullanıyorlar; ama hepsi öncelikle "esas" bir "devlete" dayanıyorlar. Örneğin Daimler tipik çok uluslu bir holdingdir ve belli bir süre kendisinin adını "Daimler-Chrysler" olarak bile değiştirdi. Ama dün olduğu gibi bugün de hâlâ her şeyden önce Alman devletini esas araç olarak kullanan bir "Alman" tekelidir!

Stefan Engel bu sorunda da Lenin'in *"Yabancı Bayrak Altında"* yazısından şöyle alıntılıyor:

"Devletlerin burjuva-ulusal çerçevesi ilk devrinde, insanların üretici güçlerin feodalizmden kurtulup ***gelişmesinin*** *bir dayanağı iken, şimdi yani üçüncü devrinde,* ***üretici güçlerin gelişmesi önünde bir engel*** *hâline gelmiştir. Burjuvazi, yükselen ilerici bir sınıf konumundan çıkıp, gerileyen, dağılan, içten çürümüş gerici bir sınıf hâline dönüşmüştür. Bambaşka bir sınıf – büyük tarihsel ölçüt açısından – yükselen sınıf hâline gelmiştir."* ("Tanrıların Alacakaranlığı", sf: 282, Lenin, cilt 21, sf: 138, Alm., Türkçesi: BP, sayı 164, sf: 23, bold yazan: BP)

Kendi tezlerinin doğruluğuna Lenin'i tanık gösteren Engel, bu bağlamda bazı şeyleri göz ardı ediyor ve Lenin'in kendi yanlış tezleri için nasıl yanlış yorumlanabileceğini bize gösteriyor.

Birincisi. Lenin'in bu alıntısından, *"devletlerin burjuva-ulusal çerçevesi"*nin, Engel'in *"5. evresi"*ndeki *"1990'lı yılların başından bu yana" "emperyalizmin gelişmesindeki yeni evresinde"* ancak *"şimdi"* değil; bilakis daha **aslında emperyalizmin ortaya çıkışı ile birlikte** üretici güçlerin gelişmesi için artık dayanak değil,

bilakis bir engel olduğu berrak bir şekilde öne çıkıyor. Bu güya "yeni" gelişmeyi emperyalizmin ekonomi politiğinde özsel bir değişiklik olarak ortaya koymak, Lenin'e dayandırılamaz.

İkincisi. Lenin, insanlığın üretici güçlerinin gelişmesi için ulus-devletsel çerçevenin şimdi (emperyalizmde) (burjuvazinin feodalizm karşısında devrimci olarak ortaya çıktığı serbest rekabetçi kapitalizmde olduğunun tersine) bir dayanak olmaktan çıkıp, bir engeli hâline gelmesinden söz ediyor. Lenin burada - ne bir fazla ne bir eksik- emperyalizmin, **çürüyen, ölmekte olan kapitalizm** olduğundan ve üretici güçlerin engelsiz bir gelişmesinin ancak sosyalizmde mümkün olacağından bahsediyor. O, ulus-devletsel çerçevenin kapitalizmde havaya uçurulacağından kesinlikte söz etmiyor. Ulus-devletsel çerçevede üretici güçlerin bir gelişmesinin aslında artık mümkün olmadığından da bahsetmiyor. Burada söz konusu olan genel bir gelişme değil, bilakis (Lenin burada engelsiz gelişme diyor) "**daha ileri**" bir gelişme; üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişmesi için bir destek/dayanak olduğu, üretici güçlerle üretim ilişkilerinin uyum içinde bulunduğu bir gelişmedir. Bu emperyalizmin çağının bütünü için geçerli olan bir tespittir ve bu noktada bir nitel değişiklik yoktur.

Engel konuyu sanki şimdi emperyalizmde ulus-devletsel çerçevenin havaya uçurulacağı yeni bir evre meydana çıkmış gibi ortaya koyuyor. Burada olgular bir yerde, Engel başka bir yerde duruyor.

Üçüncüsü. Engel burada , *"ulus-devletsel çerçeve"* ile ilgili olarak, Lenin'deki *"üretici güçlerin gelişmesinin önündeki **bir engel"*** i ***"esas engel"*** e dönüştürüyor. ("Tanrıların Alacakaranlığı", sf: 282) Marksist teoriye göre bu üretici güçler içinde sermaye de vardır! Ve evet egemen mali sermaye de bu güçler içindedir! Ve bu mali sermaye, ulus-devletsel çerçevede çok iyi bir şekilde serilip serpilmekte; büyüyüp yayılmak için bu ulus-devletsel çerçeveyi de kullanmaktadır. Yani ulus devleti mali sermayenin gelişmesinin "esas frenleyicisi" değildir. Mali sermaye, her ne kadar bugün kendisi tarafından yaratılmış ve denetlenen uluslararası örgütleri de kendisinin büyümesi için kullansa da, "ulusal devlet" hâlâ onun esas aracıdır! Engel'in öne sürdüğü gerçekleşse, emperyalist bir dünya devletinde (Ultra emperyalizm!) üretici güçlerin engelsiz gelişmesi sağlanmış olurdu! Bu temelden yanlıştır. Üretici güçlerin engelsiz gelişmesinin önündeki esas engel ulus-devletsel çerçeve değil, bilakis emperyalizm aşamasında kapitalist üretim sisteminin bizzat kendisidir! Kapitalizmin emperyalist gelişim aşamasında burjuva devlet, üretici güçlerin gelişmesinin bir dayanağı olmaktan çıktı, bizzat üretici güçlerin engelsiz gelişmesinin önünde bir engel, bir köstek hâline geldi. Ve bunda da yüz yıldan fazla bir süreden beri bir şey değişmedi.

Engel şimdi "Tanrıların Alacakaranlığı"nda şöyle diyor:

"Ulus devletlerin ekonomik rolü, tek başına egemen olan uluslararası mali sermaye karteli, başı çeken emperyalist devletler ve onların domine ettiği uluslararası örgütler tarafından gittikçe daha fazla devralınıyor." (sf: 282)

Onun burada giriştiği 'analizi' anlamaya çalışalım:

Engel'e göre şimdi ulusal devletlerin yerini *"tek başına hüküm süren uluslarara-*

sı mali sermaye karteli, önder emperyalist devletler ve onların domine ettiği uluslararası örgütler" alıyor. İddia bu.

Burada çizilen resim gerçek anlamda bir "**Ultra emperyalizm resmi**"dir. Bu resimde dünya ekonomisini ve siyasetini, kendisine bağlı olan BM (Birleşmiş Milletler Örgütü) IMF (Uluslararası Para Fonu), NATO vb. uluslararası örgütler üzerinden tek başına yöneten, yönlendiren, belirleyen yaklaşık 500 üst- tekeldir.

Burada finans kapitalist grupların ve onların emperyalist devletlerinin arasındaki rekabet ve çelişmeler hiç dikkate alınmıyor, adeta yok sayılıyor. Gerçekte ise olgu olarak *"başı çeken emperyalist devletlerin uluslararası mali sermayesi"* yekpare bir blok değildir. Tersine değişen ittifaklar içinde birbirleriyle rekabet eden, evet birbirlerine karşı da mücadele eden çeşitli emperyalist ülkelerin, uluslararası olarak hareket eden farklı, mali sermaye grupları vardır.

Bir tezin ve ona temel alınan tahlilin gerçekten doğru olup olmadığını görmek için, soru mümkün olduğunca basit ve somut sorulmalıdır.

Bugün "Başı çeken emperyalist devletlerin" birleşik bir " uluslararası mali sermayesi" var mıdır ve etkin olan bu "birleşik mali sermaye" midir?

Burada bugünkü sanayinin ve genelde ekonominin en önemli dallarını ele alalım:

Otomobil endüstrisi: Bu branşta yekpare, uluslararası bir mali sermaye mi hüküm sürüyor? GM (General Motors), Toyota, VW ve Daimler vs. vb. bu birleşik finans sermayesinin parçası mıdır? Veya onlar aynı zamanda birbirleriyle kıyasıya mücadele eden, gereken kimi hallerde de kârlarını azamileştirmek için geçici ve değişik ittifaklara giren rakipler midir?

Enerji ekonomisi: Örneğin Shell, BP (British Petroleum), Gasprom ve RWE gibi dev enerji holdingleri özetle "üst tekellerden oluşan" birleşik bir "uluslararası finans kapital"in parçaları mı? Yoksa bunların her biri dünya pazarında rekabet içinde bulunan değişik finans kapital grupları mı?

Savaş sanayi: ABD, Alman, Rus, Çin'in vd. nin askeri donanım üretiminde ve silah satışında aktif olan mali sermaye grupları birleşik bir "uluslararası mali sermaye"nin parçaları mı?

Mali sektör: Büyük bankalar ve sigorta tekelleri bir "uluslararası mali sermaye" içinde mi birleşti?

Hayır, hayır, bir kez daha hayır… Pratik olarak emperyalist ulusal devletlerden kopmuş ve onları aşarak dünyaya hükmeden *"tek başına egemen"* yekpare bir uluslararası mali sermaye yoktur. Bilakis zaman zaman farklı ittifaklar içinde dünyada egemenlik uğruna mücadele eden, çeşitli emperyalist ülkelerden farklı güçte mali sermaye grupları vardır. Onların kendi işlerini yapmak için kullandıkları esas devlet aracı onların *"emperyalist ulus devleti"*dir.

Soruyu basit ve somut olarak soralım: Bugün başı çeken emperyalist devletler ve büyük güçler kimlerdir?

ABD, Çin, F. Almanya C., Japonya, İngiltere, Fransa, Rusya, Kanada, İtalya. Bunların bir kısmı bugünkü Avrupa Birliği'nden uzun vadeli, istikrarlı bir "devlet-

ler birliği" geliştirmeye çalışıyor.

Şimdi eğer durum Engel'in ortaya koyduğu gibi ise, yani dünyaya tek başına egemen olan 500 üst tekelin oluşturduğu bir birleşik "uluslararası finans kapital" söz konusu ise. Örneğin Rusya ve Çin kökenli finans-kapitalistler bu *"uluslararası mali sermaye"*nin parçası mıdır? Eğer öyleyse onlarla batılı emperyalist güçler arasındaki kesintisiz ihtilaf nasıl açıklanmalı? Veya ABD-mali sermayesi, AB'nin mali sermayesi ile birleşti mi, yoksa onların ilişkilerini aslında rekabet mi belirliyor?

Bizzat AB neyin nesidir? Bu, mahut ve her şeye kadir bir *"uluslararası mali sermaye"*de birleşmiş Alman ve Fransız mali sermayesi midir – AB-üyesi İngiltere ve İngiliz mali sermayesinin hiç lafını bile etmiyoruz – veya daha ziyade eskiden, olduğu gibi şimdi de birbirleriyle rekabeti sürdürürken diğer emperyalist ülkelerden güçlü mali sermaye gruplarına karşı durabilmek için, süreli bir ittifak mı söz konusudur?

Stefan Engel'in pratikte emperyalist ulus devletleri bir kenara koyarak, uluslararası örgütleri üzerinden dünyada tek başına hüküm süren *"başı çeken uluslararası mali sermaye karteli"* tezi realiteye uygun mudur?

"Uluslararası mali sermayenin" uluslararası örgütleri konusunda birkaç örnek verelim:

BM: Bu örgüt tam bir kâğıttan kaplandır. Bu örgütün bir karar alıp hareket geçmesi için BM-Güvenlik Konseyinin 5 daimi üyesi olan Rusya, Çin, ABD, İngiltere ve Fransa'nın tartışılan, karar alınmak istenen bir konuda aynı görüşte olması veya en azından veto hakkını kullanmaması gereklidir. Olgu şudur: Hiçbir merkezi konuda bu beşlinin çıkarları birleştirilemez. Bu anlamda birleşik bir uluslararası finans kapitalin, birleşik çıkarlarının aracı olan bir BM söz konusu değildir. Günümüzün gerçekliği şudur: Uluslararası alanda iş gören kendi finans kapitalistlerinin ve tüm kapitalistlerinin çıkarlarını, diğer ülkelerin kapitalistlerinin çıkarlarına karşı BM üzerinden de savunan ulus devletler vardır.

WHO : (Dünya Ticaret Örgütü) Dünya ticaretindeki değişik emperyalist çıkarların sürekli savaş alanı! "Uluslararası mali sermaye"nin ortakça hareket etmesi ufukta bile görünmüyor!

Dünya Bankası ve UPF: Her iki uluslararası kuruluş ta *"emperyalist ülkelerin ulusal devletlerinin ekonomik rolü"* ("Şafaklar", sf: 10) nü *"uluslararası mali sermaye"*nin kontrolünde şimdiye kadar üstlenmediler Bu kurumlar batılı emperyalist güçlerin, ama her şeyden önce ABD'li mali sermayenin dünya hegemonyası uğruna mücadelede araçlarıdırlar. Bu hâkimiyeti kırmak için bu örgütlerde acımasızca bir mücadele güncel olarak ayyuka çıkıyor. Birleşik bir "uluslararası mali sermaye" değil, bilakis birbirleriyle hegemonya uğruna kapışmakta olan uluslararası olarak hareket hâlindeki çeşitli emperyalist ülkelerden mali gruplar bu örgütün aktörleridir.

NATO: En önemli emperyalist dünya güçlerinden ikisi Rusya ve Çin, ABD'nin başını çektiği batılı emperyalist güçlerin bu askeri ittifakında haklı olarak kendi çıkarları için bir tehdit görüyorlar! Vs. vb.

Engel'in sözcüklerine göre şimdi *"giderek daha fazla" "uluslararası mali sermaye" tarafından devralınan "ulusal devletlerin ekonomik rolü"* nedir?

Burjuva ulusal devletlerin ekonomik rolü, söz konusu devletin egemen burjuva sınıfının sömürü düzenini kurmak ve giderek geliştirmek için gerekli koşulları yaratmak idi ve yaratmaktır. Burjuva devlet bu görevini yerine getirirken bir bütün olarak burjuva sınıfının çıkarlarını savunur, Marx'ın deyimiyle "düşüncede kapitalistlerin tümü" olarak davranır; tek tek özel kapitalistlerin hangi sebeplerden ötürü olursa olsun devletin üstüne yıktığı ekonomik olarak gerekli görevleri üstlenir. Devlet sektörü somut gerekliliğe göre geliştirilir veya daraltılır. Bu hep böyleydi ve böyle kalır. Burada 1990'lı yılların başından bu yana değişmiş olan öze ait yeni bir şey yoktur!

Engel "Şafak"da açıklamalarına şöyle devam ediyor: *"**Enternasyonalleşmiş devrimci** üretici güçler ulus-devleti çerçevesinde örgütlenmiş kapitalist üretim ilişkilerine karşı başkaldırıyor. Bu bugüne kadar hiçbir zaman 2008 Sonbaharında patlak veren dünya ekonomik ve mali krizi vesilesiyle egemenlerin kriz yönetiminde olduğundan daha açık bir biçimde görülmedi: Ancak belirleyici konumda olan emperyalist güçlerin tümünün uluslararası işbirliği – buna özgü olarak yaratılan G20-toplantısı çerçevesinde – sayesinde bu kriz geçici olarak etkili bir şekilde yönetilebildi. Böylece – en azından II.. dünya savaşından beri – en derin dünya ekonomik ve mali krizinin ortaya çıkardığı keskin çelişkileri ve bunların devasa etkilerini tamponlayabildi. Ne var ki bunun bedeli temelde yatan sorunların çözülmesi değil, bilakis keskinleşmesi ve geleceğe ertelenmesi oldu."* (sf:10, bold yazan: BP)

Engel'e göre *"ulusal-devlet çerçevesinde örgütlenmiş kapitalist üretim ilişkilerine karşı başkaldıran" "enternasyonalleşmiş devrimci üretici güçler"* vardır.

Şimdi soruyu yeniden basit ve somut bir şekilde yöneltelim: Bu *"enternasyonalleşmiş devrimci üretici güçler"*in önder unsuru, taşıyıcısı kimdir? Herhalde *"uluslararası mali sermaye", öyle değil mi*!?

Feodalizme karşı burjuva devrimi söz konusu olduğunda devrimci üretici güçlerin taşıyıcısı kimdi? Burjuvazi. O zamanlar gerçek bir devrim söz konusuydu. Sınıf olarak burjuvazi devrimci bir sınıf idi. Kapitalizmin üretici güçleri feodalizmin üretici güçleri karşısında gerçekten devrimciydi. Bu devrimci üretici güçler feodalizmin üretim ilişkileriyle – bunun hukuksal ifadesi mülkiyet ilişkileridir – gerçekten zıtlık içinde idiler. Feodal mülkiyet ilişkilerinin çözülmesi zorunluydu. Bu ilişkiler ya burjuva devrimleri vasıtasıyla ama ya da *"devletin tüm tarım anayasası kapitalist olacak, ama hâlâ angaryacı / serfçi özelliklerini koruyarak" "serfçi çiftlik ekonomisinin içsel dönüşümü"* (Lenin, "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi'nin ikinci baskısına önsöz", cilt 3, sf: 19, Alm.) yoluyla giderek çözülür.

Serbest rekabetçi kapitalizmden tekelci kapitalizme geçişte baş aktör kimdi? Tekelci burjuvazi, mali oligarşi. Lakin bu burjuvazi artık devrimci değildi. O siyasi olarak tüm çizgi boyunca gericiydi. Serbest rekabetçi kapitalizmden tekelci kapitalizme geçiş sadece bir bakımdan kapitalist sistem içerisinde nitel bir değişiklik idi, ama bir devrim değildi. Burjuvazinin iktidarının varlığını korudu. Marksist-Leninistler kapitalizmin en yüksek aşamasına geçişte işte bu yüzden bir devrim-

den söz etmediler. Onlar tekelci kapitalistlerde devrimci bir özne de görmediler. Onlar tekelci kapitalist üretici güçleri asla devrimci üretici güçler olarak değerlendirmediler. Tersine her şeyden önce onların gerici, üretici güçlerin engelsiz gelişmesine sekte vuran rolünün altını çizdiler. Tekelci kapitalistler burjuva devlete karşı başkaldırmadılar; tersine onu bizzat kendilerinin çıkarlarına daha fazla tabi kıldılar.

Stefan Engel'in emperyalizmin gelişmesindeki yeni bir evre hakkındaki tezinin neden yanlış olduğunu yukarda gerekçelendirdik. Emperyalizmdeki sonraki yeni gelişmeler serbest rekabetçi kapitalizmden tekelci kapitalizme / emperyalizme geçiştekilerle karşılaştırılamaz. Ama bu benzerliği bir kez yapılabilir kabul etsek bile, *"ulusal-devlet olarak örgütlenmiş kapitalist üretim ilişkilerine* (mülkiyet ilişkilerine!) *karşı başkaldıran devrimci üretici güçler"* tezi yine de bütünüyle yanlış olurdu. Bu tez ile *"uluslararası mali sermaye kartel"*ine aslında devrimci bir rol biçiliyor. Bu "başkaldırıcı" kartelin herhalde burjuva mülkiyet ilişkilerini,- ki bu üretim araçları üzerinde kapitalist özel mülkiyetten başka anlama gelmez- ulusal-devletçi çerçeveyi dinamitlemesi gerekiyor! Ne tekelci kapitalist üretici güçler "devrimci"dir, ne de tekelci kapitalistler özel kapitalist mülkiyet ilişkilerine ve onların ulus-devletçi örgütlenmesine karşı başkaldırıyorlar. Bu nasıl olabilir ki? Evet, bizzat kendileri bu "ulusal" devletlerin efendileridirler.

*"Ulus-devletçi olarak örgütlenmiş kapitalist üretim ilişkilerine karşı devrimci üretici güçler"*in başkaldırışının Stefan Engel tarafından "kanıtlanması" da ilginçtir:

"Bu bugüne kadar hiçbir zaman 2008 Sonbaharında patlak veren dünya ekonomik ve mali krizi vesilesiyle egemenlerin kriz yönetiminde olduğundan daha açık bir biçimde görülmedi: Ancak belirleyici konumda olan emperyalist güçlerin tümünün uluslararası işbirliği – buna özgü olarak yaratılan G20-toplantısı çerçevesinde –sayesinde, bu kriz geçici olarak etkili bir şekilde yönetilebildi. Böylece – en azından II.. dünya savaşından beri – en derin dünya ekonomik ve mali krizinin ortaya çıkardığı keskin çelişkileri ve ve bunların devasa etkilerini tamponlayabildi. Ne var ki bunun bedeli temelde yatan sorunların çözülmesi değil, bilakis keskinleşmesi ve geleceğe ertelenmesi oldu." ("Şafak", sf:10)

Yani Stefan Engel, emperyalist güçlerin geçici olarak birlikte hareket etmesinde " ulus-devleti çerçevesinde örgütlenmiş kapitalist üretim ilişkilerine karşı bir başkaldırı "keşfediyor"!

Ama bizzat Stefan Engel, emperyalist güçlerin bu geçici ittifakının kapitalist üretim ilişkilerini, yani üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyeti ve bununla aslında kapitalizmi, sorguladığını öne sürmüyor.

Geriye ulus-devletçi örgütlenmeye karşı başkaldırı kalıyor! Doğal olarak her biri, her şeyden önce "kendi" devletinin ve sermayesinin çıkarlarını savundukları kriz zirvelerinde, emperyalist, kapitalist ulus devletlerinin temsilcileri yan yana geldiler! Daha sonra ulus devletine hiçbir tarzda ileşmeyen yoz uzlaşmalar yapıldı. Kim en büyük güce ve en güçlü ekonomik ağırlığa sahipse, o belirleyici idi ve yol haritasını önceden tespit etti.

Gerek "Tanrıların Alacakaranlığı"nda gerekse "Şafak" da ulusal devletlerin ro-

lüne ilişkin tüm bu teorilerden sonra, bir nefeste şunların eklenmesi de ilginçtir:

*"Oysa ulus devletleri, bu devletlerdeki proleter sınıf mücadelesini bastırmak için **bu devletlerde konumlanmış olan üst-tekellerin** iktidar ve hegemonya araçları olarak kapitalist sistem için **vazgeçilmez** kalırlar, **dünya pazarlar**ındaki **rekabet mücadelesi**nde ve **dünya egemenliği** uğruna mücadelede vazgeçilmezdirler."* ("Şafak", sf: 10, bold yazan: BP)

Ve böylece başta sorduğumuz soruya geri dönüyoruz:

Ulus devletler hâlâ burjuvazinin esas iktidar aracı, iktidar örgütlenmesinin esas biçimi midirler?

Yoksa bunların miadı dolmuş ve bunlar *"enternasyonalleşen üretici güçlerin ileriye doğru gelişmesinde şimdi esas köstek"* haline mi gelmişlerdir?

Stefan Engel bu soruya açık-seçik tek bir yanıt vermekten kaçıyor. Ama *"emperyalizmin yeni"* bir *"evresi"*nden söz edilen yerde, doğru bir tespit olan *"oysa ulus devletler iktidar ve hegemonya araçları olarak kapitalist sistem için vazgeçilmez kalırlar"* tespiti eklektizm kategorisine girer!

4. "Uluslararası Proletarya" kimdir?
"Uluslararası Sanayi Proletaryası" ancak 1990'li yılların başından beri mi var?

Engel'e göre *"emperyalizmdeki yeni evre"*nin başlıca özelliklerinden biri *"uluslararası bir sanayi proletaryasının ortaya çıkışı"*dır. O bunu "Şafak"da şöyle gerekçelendiriyor:

*"Uluslararası üretim birliklerinde **uluslararası bir endüstri proletaryası** ortaya çıktı; bu hızlı bir şekilde büyüyor ve dünya çapında işçi sınıfının yapısını değiştiriyor. Kendisini geliştirmekte olan mücadelelerde kendi gücünü deniyor, uluslararası dayanışmanın gerekliliği konusunda bilinçlenmeye başlıyor, toplumsal bir çıkış arıyor ve kendisini sosyalist bir perspektife açıyor. Sosyalizm için mücadelede yeni bir yükselişin şafağı patlak veriyor."* (sf: 11, bold yazan: BP)

S. Engel daha önce 2003'de "Tanrıların Alacakaranlığı"nda da şu tespiti yapmıştı:

*"Uluslararası tekellerin üretim birimlerinde ve bunların konumlandığı özel ekonomi bölgelerinde aynı zamanda, varlığı her şeyden önce dünyayı kapsayan üretim birliğine bağlanmış olan **uluslararası** bir **sanayi proletaryası** ortaya çıktı."* (sf:16)

*"Yaklaşık 500 en büyük uluslararası üst- tekel"*in ("Şafak", sf:9) çeşitli ülkelerdeki fabrikaları/iş yerlerinde çalışan bu *"uluslararası endüstri proletaryası"*na Engel tarafından *"**uluslararası devrimin hazırlanmasında öncü rolü**"* ("Şafak", sf: 590, bold yazan: BP) verilmektedir.

S. Engel için *"uluslararası endüstri proletaryası"*nın ortaya çıkışı çok aşikâr olarak emperyalizmde yeni bir fenomendir. Bu, *"kapitalist dünya ekonomisinde 1990'lı yılların başından beri kendisini kabul ettiren **uluslararası üretimin yeni örgütlenmesi**"* ("Şafak", sf: 9) çerçevesinde ortaya çıkmıştır.

Bu tez birçok bakımdan temelden yanlıştır ve uluslararası işçi sınıfının strateji

ve taktiği konusunda kaçınılmaz olarak yanlış sonuçlar çıkarmaya götürür.

Bu tez **birincisi**, onun uluslararası sanayi proletaryasını, endüstri proletaryasının küçük bir kesimine, yani dünya çapındaki en büyük tekellerin işletmelerinde çalışan sanayi işçilerine indirgediğinden yanlıştır.

Oysa uluslararası endüstri proletaryası bu kesimden çok daha büyüktür; tüm ülkelerde, tüm büyük, orta ve küçük sanayi işletmelerinde çalışan kadın-erkek işçilerin hepsini kapsar.

Bu tez **ikincisi**, uluslararası proletaryayı, 1990'lı yılların başında ilk kez ortaya çıkan, **güya yeni** bir **sınıf** olarak gösterdiği için yanlıştır. Proletarya,- bunun içinde sanayi proletaryası da- daha ortaya çıkışından itibaren uluslararası bir sınıftır. Komünistlerin daha ilk belgesi Komünist Manifesto'da, Marx ve Engels, kadın-erkek işçilerin **hiçbir anavatanı** (Marx/Engels, Eserler, cilt 4, sf: 479 Alm., Türkçesi: "Komünist Partisi Manifestosu," sf: 59, İnter Yayınları, Aralık 1998, İst.) olmadığını ve proletaryanın sınıf mücadelesinin **içeriği itibariyle enternasyonal** olduğunu, sınıf mücadelesinin yalnızca biçimde "ulusal" olduğunu hiçbir yanlış anlamaya mahal vermeden saptadılar: *"Her bir ülkenin proletaryası doğal olarak önce bizzat kendisinin burjuvazisini alt etmek zorunda olduğundan biçimi itibariyle önce ulusal(dır)."* (cilt 4, sf: 473 Alm., Türkçesi: sf. 51)

Manifesto'nun son sözcükleri: *"**Tüm ülkelerin işçileri birleşin!**"* dir. Bu boş yere söylenmemiştir. Marx ve Engels I. Enternasyonal'in kuruluşunda laf olsun diye inisiyatif geliştirip, çalışmadılar. II. Enternasyonal de boş yere öncelikle Engels'in bir eseri değildi. Rusya'dan komünistler, her şeyden önce Lenin, II. Enternasyonal'in oportünizm batağına battıktan sonra, III. Komünist Enternasyonal'in yaratılması için boş yere çalışmadılar. Lenin, laf olsun diye Rusya'daki Ekim Devriminin, proletaryanın uluslararası, sosyalist devriminin arifesi olarak adlandırmadı.

Bugünkü Çin'de her şeyden önce Çinli, Hindistan'da her şeyden önce Hindistanlı, Bangladeş'te her şeyden önce Bangladeşli vs. vs. işçilerin bir bölümü "uluslararası tekellerin" işyerlerinde uluslararası işçi sınıfının parçası olarak ter dökü-yorlar. Ama bu ülkelerde uluslararası en büyük tekellerin işyerlerinde çalışmayan işçiler de, uluslararası işçi sınıfının parçasıdırlar. Emperyalizm ile birlikte işçi sınıfının uluslararası niteliği, sınıf mücadelesi her ülkede önce biçimi itibariyle ulusal kalmasına rağmen, çok daha berrak bir şekilde öne çıktı. Tüm bunlarda öze ait bir şey değişmedi.

Bu tez **üçüncüsü**, sosyal devrimdeki önderlik rolünü işçi sınıfının bir tabakasına – ve bu durumda en üstteki, en iyi konumdaki tabakasına – devrettiğinden yanlıştır. Bütünüyle uluslararası proletarya sınıf olarak uluslararası sosyal devrimde kapitalizme karşı sosyalizm ve komünizm için öncü sınıftır.

Dördüncüsü, bu tez mali sermayenin uluslararası yayılmasını yeni bir şey olarak gösterdiğinden yanlıştır. Emperyalist tekeller daha baştan itibaren bağımlı ülkelerde ve diğer kapitalist devletlerde kendi "şubelerine" sahiptiler. Bu, yeni bir fenomen değildir. Onların üretim komplekslerinin "yurtdışı"nda çok hızlı bir şekilde artışı emperyalist sistem içerisinde özsel bir değişiklik değildir.

Kısaca:

"Kendisine ait bir üretim aracına sahip olmadığından, kendi işgücünü satmak zorunda olan çağdaş ücretli işçiler sınıfı" (cilt 4, age., sf: 462, Alm., Türkçesi: age., sf. 38) proletaryanın anavatanı yoktur. Onun mücadelesi başından itibaren içeriği itibariyle enternasyonaldir. Her bir ülkenin işçileri uluslararası işçi sınıfının parçasıdır.

5. Proleter Dünya Devrimi mi, yoksa Uluslararası Sosyalist Devrim mi?

Stefan Engel açıklamalarını şöyle sürdürüyor: *"Uluslararası Marksist-Leninist, devrimci ve işçi hareketi içinde,* ***uluslararası sosyalist devrimin ortak stratejik hedef olarak*** *kabul edilmesinin doğru olup olmadığı hakkında ve uluslararası devrimin hazırlanması ve yürütülmesi için proleter strateji ve taktiğin standardizasyonunun nasıl gerçekleşmesi gerektiği hakkında ilkesel bir tartışma çıktı."* ("Şafak", sf: 21-22)

Burada basit ve somut olarak sorulması zorunlu olan ilk soru şudur: Neden **Proleter dünya devrimi yerine** (Buna dair bkz: "Komünist Enternasyonal'in Programı", sf: 1, Alm., "Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Üzerine Polemik"; "Genel Çizgi Üzerine Öneri", 2. Madde, sf: 6, Alm., Türkçesi: age., sf: 11, İnter Yayınları, 1988, İst.), **uluslararası sosyalist devrim** stratejik hedef olarak tanımlanıyor? Eğer bundan bir ve aynı şey anlaşılıyorsa, o zaman birinci şıarın yerine ikincisinin konması tamamen anlamsızdır. Hayır, stratejik hedefin formülasyonunda bu değişikliğin doğal olarak içeriksel bir nedeni vardır. Yukarda ortaya koyduğumuz üzere, Stefan Engel mantıken de bir strateji değişikliğini beraberinde getiren **emperyalizmdeki yeni** bir **evre**den yola çıkıyor.

Marksist-Leninistler, eskiden olduğu gibi hâlâ emperyalizm ve proleter dünya devrimi çağında yaşadığımızdan yola çıktılar ve yola çıkıyorlar. Emperyalizm dünya çapında yerle bir edilinceye ve proletaryanın dünya diktatörlüğü kuruluncaya kadar proleter dünya devrimi stratejisi varlığını ve geçerliliğini koruyacaktır. Leninizm bu çağın Marksizm'idir.

Bu çağı ve bu çağın Marksizm'i olan Leninizm'i ne belirler?

Bununla ilgili olarak Stalin *"Leninizmin Temelleri"*nde şunları açıklıyor:

" O halde sonuç olarak Leninizm nedir?

Leninizm, emperyalizm ve proleter devrimi çağının Marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse: Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teorisi ve pratiğidir. Marks ve Engels, henüz gelişmiş bir emperyalizmin olmadığı devrim öncesi dönemde (burada proleter devrimi öncesini kastediyoruz), proleterlerin devrime hazırlanması döneminde, proleter devrimin pratikte henüz ivedi bir kaçınılmazlık olmadığı dönemde etkinlik gösterdiler. Marks ve Engels'in öğrencisi olan Lenin ise, gelişmiş emperyalizm döneminde, proleter devrimin hal-i hazırda bir ülkede zafer kazanmış, burjuva demokrasisini parçalamış ve proleter demokrasisi çağını, Sovyetler çağını açmış olduğu gelişen proleter devrim

döneminde etkinlik gösterdi.

İşte bu yüzden, Leninizm Marksizmin daha da geliştirilmesidir.

Genellikle Leninizmin olağanüstü mücadeleci ve olağanüstü devrimci karakterine işaret edilir. Bu tamamıyla doğrudur da. Ama Leninizmin bu özelliği iki nedenden ileri gelir: birincisi, Leninizmin, izini taşımadan yapamayacağı proleter devrimin bağrından doğmuş olmasıdır; ikincisi, Leninizmin, kapitalizme karşı başarılı bir mücadelenin gerekli önkoşulu olan II. Enternasyonal oportünizmine karşı mücadele içinde büyümüş ve güçlenmiş olmasıdır. Unutmamak gerekir ki, bir yanda Marks ve Engels ile öte yanda Lenin arasında, II. Enternasyonal oportünizminin tek başına egemen olduğu tüm bir dönem vardır ve bu oportünizme karşı amansız mücadele, Leninizmin en önemli görevlerinden biri olmak zorundaydı.

Leninizm, kapitalizmin çelişkilerinin en uç noktaya kadar keskinleşmiş olduğu, proleter devrimin pratiğin ivedi bir sorunu hâline gelmiş olduğu, işçi sınıfının devrime hazırlanma eski döneminin yeni döneme, kapitalizme doğrudan saldırı dönemine gelip dayandığı ve geçtiği emperyalizmin koşulları altında gelişti ve biçimlendi.

Lenin, emperyalizmi 'can çekişen kapitalizm' diye niteledi. Niçin? Çünkü emperyalizm; kapitalizmin çelişkilerini, ötesinde devrimin başladığı en yüksek seviyeye, en uç sınıra vardırır da ondan. Bu çelişkiler arasında en önemlileri olarak görülmesi gereken üç çelişki vardır.

Birinci çelişki, emek ile sermaye arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, sanayi ülkelerinde, tekelci tröst ve birliklerin, bankaların ve mali oligarşinin mutlak egemenliği demektir. Bu mutlak egemenliğe karşı mücadelede işçi sınıfının alışılmış yöntemlerinin – sendikalar ve kooperatifler, parlamenter partiler ve parlamenter mücadele – tamamıyla yetersiz kaldığı görülmüştür. Ya kendini sermayenin insafına terk edeceksin, eskisi gibi sürüneceksin ve gittikçe batacaksın, ya da yeni bir silaha sarılacaksın – işte emperyalizmin, proletaryanın muazzam kitleleri önüne koyduğu alternatif budur. Emperyalizm, işçi sınıfını devrime götürür.

İkinci çelişki, hammadde kaynaklarını, yabancı toprakları ele geçirme uğruna mücadele eden çeşitli mali gruplar ve emperyalist güçler arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, hammadde kaynaklarına sermaye ihracıdır, bu hammadde kaynaklarının tekelci sahipliği için çılgınca mücadeledir, hal-i hazırda paylaşılmış olan dünyanın yeniden paylaşılması uğruna mücadeledir, ellerine geçirmiş olduklarına kene gibi sarılan eskigrup ve güçlere karşı, kendilerine 'güneşin altında bir yer' edinmek isteyen yeni mali gruplar ve güçler tarafından özellikle kıyasıya yürütülen bir mücadeledir. Çeşitli kapitalist gruplar arasındaki bu çılgınca mücadelenin dikkate değer yanı, bu mücadelenin emperyalist savaşları, başkalarının topraklarını fethetmek için yapılan savaşları kaçınılmaz bir unsur olarak içermesidir. Bu husus ise, emperyalistlerin birbirlerini karşılıklı olarak zayıflanmasına, genel olarak kapitalizmin pozisyonunun zayıflamasına, proleter devrim saatinin yakınlaşmasına ve bu devrimin pratik bir zorunluluk hâline gelmesine yol açması bakımından dikkate değerdir.

Üçüncü çelişki, bir avuç hâkim, 'uygar' ulus ile dünyanın yüzlerce milyon sömürge ve bağımlı halkları arısındaki çelişkidir. Emperyalizm, muazzam sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde yaşayan, sayıları yüzlerce milyona varan halkların en utanmazca

sömürülmesi ve onlara en insanlık dışı zulüm demektir. Bu sömürünün ve bu zulmün amacı, aşırı kâr sızdırmaktır. Feket emperyalizm, bu ülkeleri sömürürken, buralarda demiryolları, fabrikalar ve işletmeler inşa etmek, sanayi ve ticaret merkezleri kurmak zorundadır. Bir proletarya sınıfının ortaya çıkması, yerli aydınların oluşması, milli öz bilincin uyanması, kurtuluş hareketinin güçlenmesi – bunlar da bu 'politika'nın kaçınılmaz sonuçlarıdır. Devrimci hareketin istisnasız tüm sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde güçlenmesi bu olguyu açıkça kanıtlamaktadır. Bu husus, proletarya açısından, sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri emperyalizmin yedeklerinden, proleter devrimin yedeklerine dönüştürerek kapitalizmin mevzilerini kökünden mayınladığı için önemlidir.

İşte eski, 'gelişen' kapitalizmi can çekişen kapitalizme dönüştüren emperyalizmin en önemli çelişkileri bunlardır." (Stalin, cilt 6, sf: 40-42, Alm., Türkçesi: Stalin, cilt 6, "Leninizmin Temelleri", sf: 9-12, İnter Yayınları)

Burada berrak bir şekilde kapitalizmin emperyalizm aşamasında onların ötesinde *"devrimin başladığı" "en son sınırına kadar yükselmiş olan"* **kapitalizmin en önemli üç çelişkisi**nden yola çıkılıyor. Bunlar somut olarak sayılıyor.

Bu üç çelişkiden ikisi, yani emek ile sermaye arasındaki çelişki ve bir avuç egemen "uygar" uluslar ile yüzlerce milyonluk sömürge ve bağımlı halklar arasındaki çelişki **sömürenler ve ezenler ile bu yerkürenin sömürülenleri ve ezilenleri arasındaki çelişkiler**dir. Bu çelişkiler nesnel olarak proleter dünya devriminin **iki devrimci akımının** temelidir: Gelişmiş, kapitalist ülkelerdeki proleter-sosyalist devrimler ve emperyalizme çeşitli biçimlerde bağımlı ülkelerdeki anti-emperyalist, demokratik devrimler.

Bu en önemli çelişkilerden üçüncüsü, yani çeşitli mali grupların ve emperyalist güçlerin aralarındaki hammadde kaynakları, yabancı teritoryal bölgeler, dünya hegemonyası uğruna mücadeleleri, bu çelişki vasıtasıyla emperyalistler karşılıklı olarak birbirlerini zayıflattıklarından, proleter dünya devriminin zaferi için uygun koşullar yaratan bir çelişkidir. Bu çelişki, ilk iki çelişkiden ayrı olarak, karşı devrimin kendi içindeki bir çelişmedir.

[Kapitalizm / emperyalizmin bu en önemli üç çelişkisine, Rusya'daki Ekim Devriminin zaferi ile birlikte, artık sistemin iç çelişkilerinden artık sayılmayan bir dördüncüsü eklendi: Sosyalist devlet, iktidardaki proletarya ile emperyalist dünya arasındaki çelişki. II. dünya savaşından sonra, komünist partileri tarafından öncülük edilen yeni devletlerin ortaya çıkışı ve "sosyalist" bir "kamp"ın oluşması ile bu çelişki *"sosyalist kamp ile emperyalist kamp arasındaki çelişki"* olarak tanımlandı. ("Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Üzerine Polemik", Oberbaum Yayınevi, sf: 7, Alm., Türkçesi: age., sf: 12, İnter Yayınları) Bu çelişkinin varlığı ile tüm ülkelerde proletarya önderliğindeki devrimlerin imkanları büyüdü, devrimci güçler avantajlı hâle geldiler. Sosyalist devlet – daha sonra sosyalist kamp - , kapitalist dünya sistemine bir alternatif bulunduğuna canlı bir örnek idi; o (sosyalist devlet /sosyalist kamp) proletarya önderliğindeki devrimlerin dünyanın her yerinde bir dayanağı / desteği idi. Bu "başlıca" çelişki proletarya diktatörlüğünün ve halk demokrasilerinin yerle bir olmasıyla şimdilik artık mevcut değildir. Eğer proletarya bir veya birçok

ülkelerde muzaffer olursa ve devlet iktidarı olarak emperyalizme karşı direnirse ve dünyanın her yerinde proleter hareketleri desteklerse yeniden var olacak ve olumlu etki yapacaktır.]

Buna ilişkin olarak şu basit ve somut soruyu soralım:

Kapitalizmin, emperyalizmin en önemli (ya da başlıca çelişkileri) **hâlâ aynı çelişkiler midir?** Yoksa bugün "emperyalizmin yeni bir evresinde" kimi diğer çelişkiler sistemin **en önemli çelişkileri** hâline mi gelmiştir?

Görüşümüze göre kapitalizmin başlıca çelişkileri, yüz yıl önce olduğu gibi, bugün de aynı çelişkilerdir.

Proletarya önderliğindeki sosyalist devrimler ve anti-emperyalist demokratik devrimler, çeşitli biçimleriyle hâlâ proleter dünya devriminin iki esas akımı mıdırlar?

Evet, sistem içerisindeki tüm değişiklikler ve gelişmelere karşın bu eskiden olduğu gibi şimdi de proleter dünya devriminin iki esas akımıdırlar.

Lenin, emperyalizm koşullarında Marksist devrim teorisini daha da geliştirdi ve şunları yazdır:

"Ekonomik ve politik gelişmenin eşitsizliği, kapitalizmin mutlak bir yasasıdır. Buradan sosyalizmin zaferinin başlangıçta az sayıda ya da hatta tek başına alınan kapitalist bir ülkede mümkün olduğu sonucu çıkar. Kendi ülkesinde kapitalistleri mülksüzleştirdikten sonra ve sosyalist üretimi örgütledikten sonra, bu ülkenin muzaffer proletaryası, diğer ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmayı körükleyerek ve hatta gerekirse sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı askeri şiddete başvurarak kapitalist dünyaya ***karşı*** *ayaklanacaktır. Proletaryanın burjuvaziyi alaşağı ederek zafer kazandığı toplumun politik biçimi, söz konusu ulusun ya da ulusların proletaryasının güçlerini, henüz sosyalizme geçmemiş devletlere karşı mücadelede gittikçe daha çok merkezileşen demokratik cumhuriyet olacaktır. Ezilen sınıfın, proletarya diktatörlüğü olmadan sınıfların ortadan kaldırılması imkânsızdır."* (Lenin, "Avrupa Birleşik Devletleri Şiarı Üzerine", cilt 21, sf: 345-346 Alm., Türkçesi: Lenin, cilt 5, age., sf: 151-152, İnter Yayınları)

Buna ilişkin olarak da şu basit ve somut soruyu soralım:

Sosyalizmin zaferi önce az sayıda kapitalist ülkelerde veya tek başına ele alınan bir ülkede eskiden olduğu gibi şimdi de mümkün müdür, yoksa koşullar şimdi ***"uluslararası sosyalist devrim" sadece kıtasal olarak veya hatta dünya çapında muzaffer olabilecek"*** kadar mı değiştiler?

Görüşümüze göre proleter dünya devrimi eskiden olduğu gibi şimdi de muzaffer devrimler yolunu tek tek devletlerde gitmek zorundadır ve gidecektir.

Stalin *"Leninizmin Temelleri"*nde şöyle açıklıyor:

"Eskiden, proletarya devriminin önkoşullarının tahliline genellikle tek tek şu ya da bu ülkenin ekonomik durumu bakış açısıyla yaklaşılırdı. Şimdi bu yaklaşım tarzı artık yetersizdir. Şimdi bu soruna bütün ülkelerin ya da onların çoğunluğunun ekonomik durumu bakış açısıyla, dünya ekonomisinin durumu bakış açısıyla yaklaşmak gerekir, çünkü tek tek ülkeler ve tek tek ulusal ekonomiler, kendi başına yeterli birimler olmaktan çıkmıştır, dünya ekonomisi denen birleşik zincirin halkalarına dönüşmüş-

lerdir, çünkü eski 'uygar' kapitalizm emperyalizm hâline gelmiştir, emperyalizm ise dünya nüfusunun dev çoğunluğunun bir avuç 'ileri' ülke tarafından mali köleleştirilmesi ve sömürge zulmüne uğratılmasının dünya sistemidir.

Eskiden, tek tek ülkelerde, ya da daha doğrusu, şu ya da bu gelişmiş ülkede proletarya devriminin nesnel koşullarının varlığından ya da yokluğundan söz etmek âdetti. Şimdi bu bakış açısı artık yetersizdir. Şimdi, yekpare bir bütün olarak emperyalist dünya ekonomisinin tüm sistemi içinde devrim için nesnel koşulların varlığından söz etmek gerekir, bir bütün olarak sistem devrim için ***eğer*** *şimdiden olgunlaşmışsa, ya da daha doğrusu, olgunlaştığı* ***için****, sınai bakımdan yetersiz derecede gelişmiş ülkelerin bu sisteme dâhil olması hususu, devrim için aşılamayacak bir engel oluşturamaz.*

Eskiden, gelişmiş şu ya da bu ülkede proleter devrimden, karşıt kutup olarak sermayenin şu ya da bu ulusal cephesine karşı koyan ayrı, kendi kendine yeterli bir varlık olarak söz etmek âdetti. Şimdi bu bakış açısı artık yetersizdir. Şimdi ***proleter dünya devriminden söz etmek*** *gerekir, çünkü sermayenin tek tek ulusal cepheleri, bütün ülkelerin devrimci hareketinin genel cephesinin karşısına konması gereken, emperyalizmin dünya cephesi denen yekpare bir zincirin halkalarına dönüşmüşlerdir.*

Eskiden, proleter devrim, salt verili ülkenin iç gelişmesinin sonucu olarak görülürdü. Şimdi bu bakış açısı yetersizdir. Şimdi proleter devrimi, her şeyden önce, emperyalizmin dünya sistemindeki çelişkilerin gelişmesinin sonucu olarak, emperyalist dünya cephesi zincirinin şu ya da bu ülkede kırılmasının sonucu olarak görmek gerekir.

Devrim nereden başlayacak, sermayenin cephesi ilkönce nerede, hangi ülkede yarılabilecek?

Sanayiin en gelişmiş olduğu, proletaryanın çoğunluğu oluşturduğu, kültürün daha fazla, demokrasinin daha fazla olduğu yerde, denirdi eskiden genellikle.

Hayır, der Leninist devrim teorisi, ***sanayinin en gelişmiş olduğu vs, yerde olması şart değil.*** *Sermaye cephesi, emperyalizmin zincirinin en zayıf olduğu yerde yarılacaktır, çünkü proleter devrim, emperyalist dünya cephesinin en zayıf halkasından kopmasının sonucudur; devrimi başlatan ülkenin, sermaye cephesini yaran ülkenin, kapitalist bakımdan daha gelişmiş ve fakat buna rağmen kapitalizmin çerçevesi içinde kalan ülkelerden daha az gelişmiş olması mümkündür."* (Stalin, cilt 6, sf: 53-54, Alm., Türkçesi: Stalin, cilt 6, sf: 33-34, İnter Yayınları)

Buna dair basit ve somut olarak şu soruyu soralım:

Proleter dünya devrimi nasıl ilerler? Sermaye cephesi, emperyalizm zincirinin en zayıf olduğu halkanın bulunduğu bir ülkede mi kopacak yoksa koşullar, şimdi en zayıf zincir halkası somut bir ülke veya somut bir devlet olarak değil de, bilakis örneğin kıtasal olarak düşünülmesini zorunlu kılan bir şekilde değişti mi?

Görüşümüzce emperyalist dünya sisteminin her bir ülkesinde proletarya önderliğindeki devrim için koşullar nesnel olarak mevcuttur. Ama buna rağmen a) bu nesnel koşullar muazzam farklılıklara sahiptir ve b) devrimin objektif koşullarının varlığı proletarya önderliğindeki muzaffer bir devrim için yetmez. Görüşümüze göre emperyalizm zinciri eskiden olduğu gibi şimdi de bu zincirin en zayıf

olduğu bir ülkede kopacaktır.

KE'in 1928 Programında proleter dünya devriminin stratejik hedefi ve de buna giden yol berrak bir şekilde formüle edilmiştir:

"Proletaryanın uluslararası devrimi, eşzamanlı- ve türdeş olmayan bir dizi süreçten oluşur: saf proleter devrimler; proleter devrimlere dönüşen burjuva-demokratik tipte devrimler; ulusal kurtuluş savaşları, sömürge devrimleri. Bu devrimci süreç ancak ***gelişmesinin sonunda dünya proletarya diktatörlüğüne*** *varır."* (KE VI. Dünya Kongresi'nin Tutanağı, cilt II, Tezler, Kararlar, Program, Tüzükler, sf: 79, Alm.,Türkçesi: KE'in 1928 Programı, sf: 61, İnter Yayınları, Ekim 2001, Ist.)

Bir dizi, **eş zamanlı ve türdeş olmayan** ancak kapitalizm-emperyalizmin başlıca çelişkilerine tabi olarak gelişen **devrimci süreçler** vasıtasıyla, sonunda proletaryanın dünya diktatörlüğüne varılır. Stratejik hedef, aslında devletin giderek yok olmasından önce, proletaryanın dünya diktatörlüğüdür.

Buna ilişkin olarak şu basit ve somut soruyu soralım:

Bu stratejik yönelim giderek hâlâ doğru mudur, yoksa özsel olarak bir şeyler değişti mi?

Biz oraya buraya çekip bükmeden şunu söylüyoruz: 1928 KE-Programında bu maddede neler formüle edilmişse, bunlar hâlâ doğrudur ve geçerlidir.

6. Uluslararası Devrim:
Tek tek ülkelerde birbirlerini karşılıklı destekleyen devrimler süreçleri mi; Yoksa eş zamanlı, bir dizi ülkeleri kapsayıcı bir devrim mi?

Proleter dünya devriminin Engel tarafından *"uluslararası sosyalist devrim"* ile **yer değiştirilmesi** üslup bakımından yeni bir formüle edilme değildir. Bunun arka planında Leninizm'den sapan bir tahlil yatıyor.

S. Engel "Şafak"da Leninist tezleri bugün için de geçerli olarak gerçekten savunanları dogmatik ilan edip, sözde dogmatiklere karşı polemik yürütüyor. (Buna dair bkz: *"Ekim Devriminin dogmatik bir şekilde Kötüye Kullanılması",* "Şafak", sf: 40/42) (Bkz: (1) No'lu dipnot) O bu bağlamda *"biçimi itibariyle ulusal karakterde"* ("Şafaklar", sf: 42) olan Rusya'daki Ekim Devrimi gibi devrimleri hiçbir yanlış anlaşılmaya mahal vermeksizin uluslararası devrimin karşısına koyuyor. Yani Engel şimdiye kadarki tüm devrimlerin *"uluslararası bir devrim"* olmadıkları ve *"uluslararası sosyalist"* bir *"devrim"* için koşulların ancak 1990'lı yılların başından beri olgunlaştığı…vs. pozisyonundan başka bir şeyi savunmuyor.

Bu birçok bakımdan yanlıştır:

Birincisi. Proletarya önderliğindeki her devrim, nerede ve ne zaman patlak verdiğinden bağımsız olarak uluslararası devrimin öğesi, proleter dünya devriminin parçasıdır. Enternasyonalizmi birçok ülkede eş zamanlı olarak gerçekleşecek bir devrim olarak kavramak, enternasyonal ve enternasyonalizm kavramla-

rını daraltmaktır.

İkincisi. Emperyalist dünya eskiden olduğu gibi hâlâ ulus-devletler biçiminde örgütlenmiştir ve devrimler eskiden olduğu gibi hâlâ ulus devletler çerçevesinde gerçekleşiyor.

Proleter Dünya Devriminin yeni bir Stratejisine gereksinimimiz var mı?

Stefan Engel hem "Tanrıların Alacakaranlığı" yazısında hem de onun peşinden gelen kitabı "Şafak"da emperyalizmin yeni bir evresinden yola çıkıyor ve bundan "Şafak"da *"uluslararası sosyalist devrim"* in kendisinin **yeni stratejisi**ni geliştiriyor.

Bunu şöyle gerekçelendiriyor:

"Her devrimin bir temel sorusu onun sosyo-ekonomik niteliğine dairdir. Bundan, iktidar uğruna mücadelede hangi sınıfların karşı karşıya durdukları ve devrimci mücadelenin hangi stratejik hedefle yürütüleceği türer.

*Uluslararası üretimin yeni örgütlenmesinin 1990'lı yıllarda başlamasından bu yana **kapitalist üretim tarzı** uluslararası yeni bir niteliğe büründü.*

*Dünya çapındaki üretim birliklerinde **uluslararası sanayi proletaryası** ile birlikte dünyanın birleşik sosyalist devletleri perspektifinin esas taşıyıcısı ortaya çıktı. İşçi sınıfının bu kesimi **hızlı bir şekilde büyüyor** ve 400- 500 milyona varan büyüklüğü ile dünya çapındaki yaklaşık olarak üç milyar çalışanın şuanda yüzde onundan fazlasını oluşturuyor. O* (işçi sınıfının bu kesimi) *uluslararası devrimin **belirleyici gücü**dür; çünkü o en yüksek derecede gelişmiş uluslararası üretici güçlerin merkezinde duruyor. Uluslararası sanayi proletaryası kendisinin çalışma ve düşünce tarzı ile en ileri üretim tarzını temsil ediyor. Bu nedenle yalnızca o, diğer geriye kalan diğer işçi sınıfını ve geniş kitleleri kapitalizmden sosyalizme tarihsel altüst oluşta yönetmeye muktedirdir.*

*Dünya çapındaki sınıf mücadelesinin **esas rakipleri** olarak bu **uluslararası sanayi proletaryası** ile kendisinin uluslararası üst- tekelleri ve emperyalist devlet aygıtları ile birlikte **tek başına egemen olan uluslararası mali sermaye** karşı karşıya duruyorlar. Bu sınıfların zıtlığı nedeniyle devrim gelecekte **uluslararası sosyalist bir devrim niteliğine** bürünecektir."* ("Şafak", sf: 321-322)

Stefan Engel'in tüm önemli, yanlış tezleri bu bölümde yoğunlaştırılmış bir şekilde yansıtılmıştır. *"Uluslararası üretimin yeni örgütlenmesinin"* ancak *"1990'li yıllardan beri başladığı; **kapitalist üretim tarzının yeni uluslararası**" bir **"niteliğe** büründüğü"* (bold yazan: BP) onun için açıktır. Bu açık-seçik yanlıştır. Kapitalist üretim tarzı en geç emperyalizmin başlangıcı ve kendisini kabul ettirmesinden beri uluslararası niteliğe sahiptir. Burada özsel bir değişiklik, bu anlamda bir yenilik söz konusu değildir.

Engel bu yanlış tezi bir diğer yanlış pozisyon ile gerekçelendiriyor: Onun için uluslararası sanayi proletaryası sırf yaklaşık 500 en büyük "üst tekeller"in işyerlerinde de çalışan 400-500 milyona varan işçiden ibarettir! Uluslararası endüstri proletaryasını böylesine darlaştırarak tanımlamanın dünyadaki gerçeklik ile fazla bir ilgisi yoktur. Uluslararası sanayi proletaryası – sadece endüstri işçilerini ele alsak bile – Engel'in tanımladığından sayısal olarak çok daha fazla ve büyüktür. Uluslara-

rası sanayi proletaryası salt en büyük tekellerde çalışanları değil, dünyanın her yerindeki endüstri işçilerinin tümünü kapsar. Marksizmin "Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!" şiarıyla eyleme çağırdığı dünya çapındaki uluslararası işçi sınıfı ise yalnızca sanayi proletaryasından çok daha kapsamlıdır. Buna hizmet sektöründeki, tarımdaki işçiler vs. dâhildir. Dünya devrimci sürecindeki işçi sınıfının önder rolü, Engel'de, proletaryanın şu anda ücret açısından en iyi ödenen veya relatif iyi çalışma şartlarına sahip olan bölümünden sayılan, uluslararası tekellerde çalışan, onun tarafından yanlış bir şekilde darlaştırarak "uluslararası sanayi proletaryası" diye adlandırılan, endüstri proletaryasının küçük kesimine verilir.

Engel'in nezdinde dünya devrimci sürecinde artık proletarya ile burjuvazi; bütün ülkeler ve ezilen halkların işçileri ile emperyalist sistem değil; onun tarafından *"uluslararası sanayi proletaryası"* olarak açıklanan proletaryanın bir bölümü ile *"tek başına hükmeden uluslararası mali sermaye"* esas rakipler olarak karşı karşıya duruyorlar. Böylece aslında kapitalizme karşı değil – yalnızca mali sermayeye karşı yönelen bir "sosyalist dünla devriminde" demir atıyoruz. Bu ise bir zamanlar revizyonistlerin sarıldığı Stamokap (tekelci devlet kapitalizmi)-teorisinin genişletilmiş yeni bir varyasyonudur.

Engel'e kalırsa, proletarya önderliğindeki dünya devrimci süreci 1990'lı yıllara dek *"uluslararası sosyalist"* bir *"devrim"* karakterine sahip değildi. Dünya devrimci süreci *"tek başına hükmeden uluslararası mali sermayeye karşı uluslararası sanayi proletaryası"* sınıf çelişkisi temelinde ancak 1990 lı yılların başlarından bu yana bu niteliğe bürünmüştür. Bu düşünce silsilesi ile onun *"uluslararası sosyalist devrim"*in karakterinden neyi kast ettiğini de anlıyoruz. Sosyalist devrimin **artık bir ülkede muzaffer** olmayacağı anlamında enternasyonal. Gelecekte **ülkeleri kapsayıcı, aşağı yukarı eş zamanlı yürüyen ve eş türden** bir **dünya devrimi** olacaktır. Yeni bir strateji de talep eden emperyalizmin yeni bir niteliği ancak böyle gerekçelendirilebilir.

Kriz teorisi hakkında yeni şeyler mi?

Engel daha sonra şunu öne sürüyor:

*"Emperyalist dünya sisteminin krize bağımlılığı uluslararası üretimin yeni örgütlenmesinden beri önemli oranda genişlik ve derinlik kazandı; kendisinin var olma tarzının esas özelliği hâline geldi. Bu krizlere bağımlılık zemininde **devrimci** bir **dünya krizi**ne doğru eğilim oluşuyor."* ("Şafak", sf: 322, bold yazan: BP)

Engel tarafından öne sürülen yeni örgütlenmeden bu yana *"emperyalist dünya sisteminin krize bağımlılığı"*nda da gerçekte öze ait bir değişiklik yoktur. Devrevi aşırı üretim krizleri, kendilerinin somut devreleri ile eskiden olduğu gibi şimdi de etkimesini sürdürüyorlar. Mali krizler sadece kendilerinin boyutları bakımından daha büyük ve kapsamları itibariyle çok daha çaplı hâle geldiler. *Devrimci bir dünya krizi eğilimi"* ise emperyalizmin başlangıcından beri vardır.

Sonuç: Yeni bir stratejiye ihtiyacımız yoktur. Stratejik hedefimiz eskiden olduğu gibi hâlâ **Komünizm yolunda** bir aşama olarak proletaryanın dünya diktatörlüğüdür. Bu hedefe götürecek olan proletaryanın uluslararası devrimi, eş zamanlı ve türdeş olmayan bir dizi devrimlerle gerçekleşir. Doğrudan proletarya dikta-

törlüğüne götüren sosyalist devrimler ve kesintiye uğramadan devrim sürecinde proletarya diktatörlüğüne dönüşen demokratik devrimlerin çeşitli biçimlerindeki anti-emperyalist, demokratik devrimler. İki devrimci esas akım, bir devrimin ayrılmaz parçalarıdırlar: Proleter Dünya Devriminin. Bu proleter dünya devriminin esas şiarı şudur: Tüm ülkelerin proleterleri ve ezilen halklar birleşin!

7. En önemlisi: Öğrenmek…

Görüşümüze göre Stefan Engel'in sorunlara yaklaşımdaki en özsel yanlış, onun dünya emperyalist sisteminde olan gelişme değişiklikleri açıklamaya çalışırken, önce şimdiye kadarki ML teoriye dayanma yerine ML teoriye güya katkılarda bulunmaya çalışmasında yatıyor.

Stalin, *"Leninizmin Temelleri"* 'nde strateji ve taktiği şöyle tanımladı:

"Strateji, devrimin verili aşaması temelinde, proletaryanın ana darbesinin doğrultusunu saptamak, devrimci güçlerin mevzilenişi (ana ve ikinci yedek güçler) için uygun plan hazırlamak, devrimin verili aşamasının tüm süreci boyunca bu planın gerçekleşmesi için çalışmaktır." (Stalin, cilt 6, sf: 81, Alm., Türkçesi: Stalin, cilt 6, sf: 86-87, İnter Yayınları)

"Taktik, hareketin kabarma ve alçalma, devrimin yükselme ve alçalmasının nispeten kısa dönemi için proletaryanın davranış çizgisini saptamak, eski mücadele ve örgütlenme biçimlerinin ve eski şiarların yerine yenilerini geçirerek, bu biçimleri birbiriyle birleştirerek vb. bu çizginin uygulanması için mücadele etmektir." (age., sf: 82, Alm., Türkçesi: age., sf: 88)

Hem Lenin hem de Stalin, Bolşevik bir partinin doğru bir önderliği olmaksızın proleter bir devrimin zaferi ve sürdürülmesinin mümkün olmadığını berrak bir şekilde gerekçelendirdiler ve proletaryanın ve ezilen halkların tüm dünya devrimci pratiği bu olguyu doğruladılar ve giderek yeniden onaylıyorlar. Bu değerlendirmenin tutarlı sonucu olarak strateji ve taktik üzerine her tartışmada en baştan şu soru sorulmalıdır: **KP'ni inşa etmede ne kadar ilerlendi? Durumumuz nedir?**

Stalin, *"İktidarın Ele Geçirilmesinden Önce ve Sonra Parti"* yazısında RSDİP ve Rusya'daki devrim örneğinde bir yanda strateji ve taktik ve diğer yanda parti inşası bağlamında şunları ortaya koydu:

"Partimizin gelişmesinde üç dönem öne çıkarılmalıdır.

*Birinci dönem, **Partimizin biçimlenme, yaratılma dönemi**dir. Bu dönem, yaklaşık olarak 'Iskra'nın kurulmasından, III. Parti Kongresi'ne (dâhil), kadarki zaman dilimini kapsar (1900 sonundan 1905 başına kadar).*

Bu dönemde itici güç olarak Parti zayıftır. Onun bu zayıflığı sadece gençliğinden değil, aynı zamanda bir bütün olarak işçi hareketinin gençliğinden ve özel olarak ta, bu dönemin başlangıcı için söz konusu olan, devrimci durumun, devrimci hareketin yokluğu, daha doğrusu zayıflığından - ki bu özellikle bu dönemin başlangıcı için söz konusudur – ileri gelir (köylüler suskunluk içindedir veya boğuk bir homurdanma-

dan ileri gitmezler; işçiler sadece kısmi talepler uğruna iktisadi grevi veya bir kent içindeki siyasi grevi bilirler; hareketin biçimleri illegal veya yarı-legal karakter taşır; işçi sınıfının örgütleri de çoğunlukla illegal karakterdedir).

Partinin stratejisi**, stratejik yedeklerin varlığını ve bunlarla manevra olanağını şart koştuğundan, **zorunlu olarak sınırlıdır, oldukça fakirdir**. **Parti kendisini, hareketin stratejik planını çizmekle, yani hareketin tutmak zorunda olduğu yolu saptamakla sınırlar, Partinin yedekleri ise – gerek Rusya içindeki gerek Rusya dışındaki düşman kampı içindeki çelişkiler - , Partinin güçsüzlüğü sonucu yararlanılmadan ya da hemen hemen yararlanılmadan kalır.

***Partinin taktiği**, taktik kitlelerin kazanılması ve stratejik başarının güvencelenmesinin çıkarları doğrultusunda hareketin her türlü ve her bir biçiminden, proletaryanın örgüt biçimlerinden yararlanılmasını, bunların kombinezonunu, karşılıklı olarak birbirini tümlemesini vb. şart koştuğundan, **aynı şekilde** zorunlu olarak **sınırlıdır, atılımdan yoksundur**.*

***Bu dönemde Partinin dikkatinin ve kaygısının merkezinde, Partinin kendisi, varlığı ve korunması durur**. Bu dönemde Parti, belli bir kendi kendine yeten güç olarak görülür. Bu anlaşılırdır da: Partiye karşı Çarlığın azgın saldırıları ve Menşeviklerin Partiyi içten çökeltme ve Parti kadrolarının yerine şekilsiz, partisiz bir oluşum geçirme çabaları (Menşeviklerin, Akselrod'un 'Halk Duması ve İşçi Kongresi' adlı kötü ünlü broşürü vesilesiyle 1905'te başlattığı İşçi Kongresi için kampanyayı anımsayınız). Partinin tüm varlığını tehdit ettiğinden, bu dönemde Partinin korunması sorunu, birinci derecede önem kazanır.*

***Bu dönemde Rusya'da komünizmin temel görevi**, en iyi, en aktif ve proletarya davasına en sadık işçi sınıfı güçlerini partiye kazanmak, proletarya partisinin biçimlendirmek ve ayakları üstüne dikmek**tir**. Lenin yoldaş bu görevi 'Proletaryanın öncüsünü Komünizm için kazanmak' şeklinde formüle dere (Bkz: 'Sol Radikalizm'...)*

***İkinci dönem, geniş işçi ve köylü kitlelerini Partiye, proletaryanın öncü müfrezesine kazanma dönemidir**. Bu dönem yaklaşık olarak Ekim 1905'ten Ekim 1917'ye kadarki zaman dilimini kapsar.*

Bu dönemde durum bir önceki dönemden çok daha karmaşık ve olaylarla doludur. Bir yandan Çarlığın Mançurya sahralarındaki fiyaskosu ve 1905 Ekim Devrimi, diğer yandan Rus-Japon savaşının son bulması, karşı-devrimin zaferi ve devrimci kazanımların tasfiye edilmesi, son olarak emperyalist savaş, 1917 Şubat Devrimi ve ünlü "ikili iktidar" - tüm bu olaylar Rusya'nın tüm sınıflarını alt-üst ederek birbiri ardından siyasi arenaya itmiş, komünistlerin Partisini pekiştirmiş ve geniş köylü kitlelerini siyasi yaşama uyandırmıştır.

Proletaryanın hareketi, siyasi genel grev ve silahlı ayaklanma gibi güçlü biçimlerle zenginleşti.

Köylülerin hareketi, çiftlik sahibinin boykot edilmesi (çiftlik beyinin 'tütsülenerek' topraktan kovulması) biçimiyle zenginleşti, bu arada boykot ayaklanmaya dönüştü.

Partinin ve diğer devrimci örgütlerin faaliyetleri, parlamento-dışı, legal, açık biçim gibi çalışma biçimlerinin mücadeleyle elde edilmesiyle canlılık kazandı.

İşçi sınıfı örgütü, sendikalar gibi çok yararlı ve önemli bir biçimle zenginleşmekle

kalmadı, bunun yanı sıra İşçi Temsilcileri Sovyetleri gibi işçi sınıfının tarihte eşi görülmemiş muazzam bir örgüt biçimiyle de zenginleşti.

Köylülük ise, işçi sınıfının izinden yürüyerek Köylü Temsilcileri Sovyetlerini oluşturdu.

Parti yedekleri de zenginleşti. Savaşın seyri içinde, köylülüğünün proletarya ve onun Partisi için tükenmez bir kaynak oluşturabileceği ve oluşturacağı açıkça görüldü. Bunun dışında yine açıkça görüldü ki, sermayenin iktidarının devrilmesinde proletarya ve onun Partisi önderdir.

Bu dönemde Parti, bir önceki dönemdeki gibi artık güçsüz olmaktan çok uzaktır; itici güç olarak son derece ciddiye alınması gereken bir faktöre dönüşür. Şimdi artık sadece kendi kendine yeten bir güç olamaz, çünkü artık varlığı ve gelişmesi için hal-i hazırda emin garantiler vardır, ***şimdi o kendi kendine yeterli bir güçten, işçi ve köylü kitlelerini kazanmak için bir araca, sermayenin iktidarının devrilmesi için kitlelerin mücadelesine önderlik etmenin bir aracına dönüşür.***

Partinin stratejisi bu dönemde atılım kazanır, birinci planda, köylülük gibi bir yedeği garantilemeye ve ondan yararlanmaya yöneliktir, bu çalışma önemli başarılarla yürütülür.

Partinin taktiği de atılım kazanır; kitlelerin hareketi, onların örgütü, Partinin ve diğer devrimci örgütlerin faaliyeti, eskiden olmayan yeni biçimlerle zenginleşir.

Bu dönemde Partinin temel görevi, burjuvazinin diktatörlüğünü devirmek, iktidarı ele geçirmek için milyonlarca kitleyi proleter öncüye, Partiye kazanmaktır. *Partinin dikkatinin merkezinde artık Partinin kendisi değil, milyonlarca kitle vardır. Lenin yoldaş bu görevi, '**Önümüzdeki tayin edici savaşlarda' zaferi garantilemek için 'milyonlarca kitleyi' sosyal cepheye 'yerleştirmek'** olarak formüle eder (bkz: Lenin yoldaşın adı geçen broşürü).*

Partimizin ilk iki gelişim döneminin karakteristik çizgileri bunlardır.

Birinci ve ikinci dönem arasındaki fark kuşkusuz büyüktür. Fakat ortak yanları da vardır. Gerek birinci gerek ikinci dönemde Parti, onda dokuzu, hatta tamamı itibariyle, yalnızca Rusya için ve Rusya içinde faaliyette bulunan ulusal bir güçtür (uluslararası örgütlü proletaryanın birliklerinden biridir). Bu birincisi. İkinci olarak RKP, gerek birinci dönemde, gerek ikinci dönemde, bir devrim partisi, Rusya içinde bir devrimin partisidir, bu nedenle bu dönemlerdeki çalışmalarında eskinin eleştirisi ve yıkılması unsurları ağır basar." (Stalin, cilt 5, sf: 87 vd, Alm., Türkçesi: Stalin, cilt 5, "İktidarın Ele Geçirilmesinden Önce ve Sonra Parti", sf: 91-94, İnter Yayınları, bold yazan: BP)

Biz kendi durumumuzu şöyle değerlendiriyoruz: Biz **birinci dönemde**, **partinin yaratılması ve biçimlendirilmesi döneminde**yiz. Marksist-Leninist dünya hareketi içinde güncel olarak proletaryanın öncüsünü kazanma görevinin esas ve bir bütün olarak üstesinden gelmiş tek bir partiyi bile görmüyoruz (belki istisnalar vardır; bunun böyle olmadığını bize gösterilip, ikna edilmekten sadece memnuniyet duyarız). Parti inşasının iki aşaması arasında bir Çin seddi bulunmaz; doğal olarak parti inşasının birinci evresinde milyonlarca kitlelerin kazanılması için çalışılabiliriz ve çalışmak zorundayız. Fakat diğer taraftan kendimizi her zaman doğru değerlendirmek ve çalışmada her zaman esas görev üzerinde yoğunlaşmak zorundayız. Ancak böyle bir tavırla uzun vadede devrimi ileriye götürebiliriz.

Gerek "Tanrıların Alacakaranlığı"nda gerekse "Şafak"da hem komünist partilerin hem de gerçek işçi hareketinin dünya çapında güncel, somut durumunun kaba bir şekilde abartılmakta olduğunu düşünüyoruz. Yapılan değerlendirmelerin temelinde çıplak gerçeklik değil, tersine olması arzulanan düşünce yatıyor. Tanıdığımız mevcut Marksist-Leninist partilerin çoğu, büyük oranda, zayıf olan reformizm ve revizyonizmin tahakkümü altında bulunan gerçek işçi hareketi ile zayıf bağlara sahip, zayıf inşa örgütleridirler. Filipinler KP dışta tutulduğunda bu Marksist-Leninist parti/örgütlerin hiçbiri görüşümüze göre kendisinin komünizm için proletaryanın öncüsünü kazandığını ciddi bir şekilde iddia edemez.

Böylesi bir durumda Marksist-Leninist partinin inşası bizzat çalışmanın odak noktasında bulunmak zorundadır. Bu ise ne "Tanrıların Alacakaranlığı"nda ne de "Şafak"da böyle görülmüyor. Bugün dünya devriminin stratejisi üzerine tartışıldığında, tam ta bu sorun, partinin inşası merkeze konmak zorundadır.

Parti inşasının yakıcı sorunlarını ele almak ve hem teorik hem de pratik faaliyetin merkezine koymak yerine "Şafak"da örneğin *"Uluslararası sanayi proletaryasının belirleyici çoğunluğunu kazanmak için dört özsel görev üzerine"* (age., sf: 354 vd) söz ediliyor.

Burada şu soruları bir kenara bırakıyoruz: Peki, belirleyici çoğunluk ne demektir? Çoğunluk hangi büyüklükten itibaren belirleyicidir? % 51'den itibaren mi? Veya biraz fazla biraz eksik mi? Proletaryanın öncüsünü komünizm için kazanmak ne oluyor? Proletaryanın öncüsü şimdi "uluslararası endüstri proletaryası ile mi eşitleniyor? Engel, sayıları 400-500 milyonu bulan en büyük tekellerin fabrikalarında çalışan sanayi proletaryasının bu kesiminin- ***işçi sınıfının en iyi, en aktif ve proletaryaya en sadık güçleri*** – bu öncünün Marksist-Leninist tanımlamasıdır – oluşturduğu düşüncesine nasıl varıyor?

Bu "öncü"nün kazanılması için özsel görevlerde, parti inşası görevinin halledilmiş olarak veya en iyi hâlde diğer önemsizlerin arasında görülmesi çok daha vahimdir. Parti inşası "dört özsel görev"in 3. maddesinde *"kitlelerin mücadele için partiler üstü öz örgütünün teşvik edilmesi" başlığı altında "**Devrimci parti inşası ve kitlelerin öz örgütlerinin teşvik edilmesi diyalektik birlik** olarak gerçekleştirilmek zorundadır."* ("Şafak", sf: 355) cümlesiyle hallediliyor.

8. *"Uluslararası sosyalist devrimin şafağı"* Yanlış bir çizginin derinleştirilmesi…

Hem "Tanrıların Alacakaranlığı" hem de "Şafak" yazısını açıkça revizyonist ve reformist çalışmalardan ayıran şey, bu iki kitapta proleter dünya devriminin gerekliliğinin açıkça ret edilmemesidir. Tersine emperyalist dünya ekonomisinin gelişmesiyle devrimin, sosyalizmin ve komünizmin **nesnel koşullarının** daha da olgunlaşmış olduğu doğru bir şekilde ortaya konmaktadır.

Ne var ki *"Üretimin Yeni Düzenlenmesi"* üzerine tezler ve bundan geliştirilen teoriler içeriği itibariyle kitapta kısmen siyasi olarak doğru bir şekilde eleştirilen bir

Antonio Negri'nin [3] ve diğer burjuva "küreselleşme teorisyenleri"nin pozisyonlarından öylesine ahım şahım bir biçimde farklı değildirler. "Şafak" ta, "Tanrıların Alacakaranlığı"nda ortaya konan "Üretimin Yeni Düzenlenmesi" çizgisi daha da "geliştirilmekte" ve proleter dünya devriminin stratejisine taşınmaktadır.

Biz burada "Şafak" kitabındaki esas eleştiri noktaları üzerinde yoğunlaştık. Oysa bu yazıda tartışmaya ve de eleştirmeye değer daha birçok diğer değerlendirmeler yapılmaktadır. Ama biz şimdilik esas olanlarla yetinmek istiyoruz.

Eylül 2014

(3) Michael Hardt / Antonio Negri, "Multitude – İmparatorlukta Savaş ve Demokrasi", 2004, Alm.

"Hem *"Tanrıların Alacakaranlığı"* hem de *"Şafak"* yazısını açıkça revizyonist ve reformist çalışmalardan ayıran şey, bu iki kitapta proleter dünya devriminin gerekliliğinin açıkça ret edilmemesidir. Tersine emperyalist dünya ekonomisinin gelişmesiyle devrimin, sosyalizmin ve komünizmin **nesnel koşullarının** daha da olgunlaşmış olduğu doğru bir şekilde ortaya konmaktadır."

BOLŞEVİK PARTİZAN